

**OPPVEKST
UTDANING
LEVEKÅR
KULTURAKTIVITETER
INKLUDERING**
GRORUDALSSÅTSINGEN
PROGRAMOMRÅDE 4

4

ÅRSRAPPORT 2012
HANDLINGSPROGRAM 2013

Groruddalssatsingen

Oslo kommune

DEPARTEMENTENE

FORORD

Regjeringen og byrådet i Oslo inngikk 11. januar 2007 en intensjonsavtale om et samarbeid om Groruddalen for 10-årsperioden 2007-2016. Satsingen er tematisk bred og innordnet i fire programområder. Planlegging under hvert programområde er lagt til en programgruppe med bred deltakelse fra statlige og kommunale fagetater og fra bydelene i Groruddalen.

Programområde 4 *Oppvekst, utdanning, levekår, kulturaktiviteter og inkludering* rommer de mer sosiale sider ved satsingen. En overordnet målsetning for programområdet er å bedre levekår og livsmuligheter i Groruddalen for befolkningen generelt og oppvekstvilkår for barn og unge spesielt.

Programgruppe 4 består av representanter fra de fire bydelene i Groruddalen, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, Miljøverndepartementet, Helsedirektoratet, Husbanken, Utdanningsdirektoratet, NAV, Byrådsavdeling for kunnskap og utdanning, Byrådsavdeling for eldre og sosiale tjenester, Byrådsavdeling for kultur og næring, Utdanningsetaten, Kulturetaten og Byrådsavdeling for byutvikling ved Plankontoret for Groruddalen.

Årsrapport 2012 viser status for de tiltak som fikk ekstraordinære midler gjennom programrådets Handlingsprogram for 2012. Rapporten er basert på rapportering fra de bydeler og etater som har hatt ansvar for gjennomføringen av prosjektene.

Handlingsprogram 2013 angir fordeling av tildelte statlige og kommunale midler i 2013.

Oslo, mars 2013

Groruddalssatsingen

INNHold

DEL 1 ÅRSRAPPORT 2012	6
1. OVERORDNET OM AKTIVITETENE I PROGRAMOMRÅDE 4 I 2012	8
1.1 Om Programområdet 4	8
1.2 Resultater om fremdrift	8
1.3 Status for økonomi	10
2. STATUS FOR TILTAKENE	11
2.1 Oversiktstabell	11
2.2 Tiltaksbeskrivelser	13
DEL 2 HANDLINGSPROGRAM 2013	30
1. INNLEDNING	32
1.1 Om handlingsprogrammet	32
1.2 Prioriteringer i 2013	32
2. MÅLGRUPPER	32
2.1 Generelle målgrupper	32
2.2 Spesifikke målgrupper	32
3. OVERORDNEDE PERSPEKTIVER	33
3.1 Ekstraordinær satsing og ordinær virksomhet	33
3.2 Fire overordnede perspektiver	33
3.3 Videre satsing i prosjektperioden	35
4. STRATEGIER OG TILTAK	35
4.1 Barnehage og skole	35
4.2 Arbeid, kvalifisering og helse	37
4.3 Ungdomstilbud og frivillighet	43
DEL 3 FORDELING AV MIDLER FOR 2013	46
1. PRIORITERINGER	48
2. ANDRE INNSATSER RETTET MOT GRORUDDALEN	49
2.1 Kommunal innsats	49
2.2 Statlig innsats	49
VEDLEGG 1	52
VEDLEGG 2	54
VEDLEGG 3	55

Målstruktur for Groruddalssatsingen

Langsiktig hovedmål

Hovedmålet er en bærekraftig byutvikling, synlig miljøopprusting, bedre livskvalitet og samlet sett bedre levekår i Groruddalen. Det utvikles et lokalt og inkluderende samarbeid med beboere, organisasjoner, borettslag, næringsliv, bydeler og offentlige institusjoner. Groruddalens identitet og stolthet skal styrkes.

MÅL PROGRAMOMRÅDE 1 – Miljøvennlig transport i Groruddalen

Hovedmål:

Målet er å styrke miljøvennlig person- og godstransport, oppnå bedre luftkvalitet og mindre støy, estetisk opprusting, universell utforming og trafikkssikkerhet. Programmet skal bidra til at Groruddalen inngår som en integrert del av et miljøvennlig transportsystem for Osloregionen.

Delmål:

- 1 Miljøet og trafikkssikkerheten langs veinettet skal bedres.
- 2 Kollektivtransporttilbudet i Groruddalen skal bli bedre, blant annet på tvers av dalen og tilgjengeligheten til stasjoner skal bedres.
- 3 Gang- og sykkelveinettet skal bli sammenhengende.

MÅL PROGRAMOMRÅDE 2 – Alna, grønnstruktur, idrett og kulturmiljø

Hovedmål:

Målet er å styrke Groruddalens blågrønne struktur og naturmangfold, gi bedre forhold for friluftsliv, fysisk aktivitet og idrett og bedre luftkvalitet. Kulturminner skal vernes og brukes og dalens historieforståelse skal styrkes.

Delmål:

- 1 Det skal være en kvalitetsheving for friluftsliv, naturmangfold og kulturminner langs Alna og mest mulig av elva og sidebekkene skal åpnes fra Marka til fjorden.
- 2 Grønnstrukturen og turveier skal bli sammenhengende på tvers og langs av dalen. Det skal utvikles attraktive møteplasser i tilknytning til grønnstruktur og boligområder.
- 3 Kulturminner og kulturmiljøer skal sikres eller vernes og tas aktivt i bruk, blant annet som møtesteder.
- 4 Det skal legges bedre til rette for økt fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv.

MÅL PROGRAMOMRÅDE 3

Bolig-, by- og stedsutvikling i Groruddalen

Hovedmål:

Målet er å styrke lokal stedsidentitet, effektive utbyggingsmønstre, gode lokalsentre og næringsområder og attraktive boområder med godt fungerende uteområder og god standard på boliger og bygninger. De mest levekårsutsatte områdene bør prioriteres særskilt.

Delmål:

- 1 Utviklingsarbeidet skal gjennomføres med bred lokal deltakelse og innflytelse. Lokal kompetanse og ledelsesressurser skal anvendes og styrkes.
- 2 Områdeplanlegging skal tilrettelegge for en helhetlig, fremtidsrettet byutvikling i bolig- og næringsområder, der lokalsentre og stasjonsnære områder styrkes. Det skal være høy standard på uteområder og bygninger som oppgraderes.
- 3 Lokal tilhørighet blant befolkningen skal økes og omdømmet forbedres.
- 4 Det skal utvikles gode sosiale og inkluderende møteplasser i lokalmiljøet.
- 5 Bo-, oppvekst- og nærmiljøer skal være gode og oppleves som trygge.

MÅL PROGRAMOMRÅDE 4

Oppvekst, utdanning, levekår, kulturaktiviteter og inkludering

Hovedmål:

Målet er å bedre levekår, skole og oppvekst, kultur og nærmiljø og å styrke inkludering gjennom medvirkning, deltakelse og frivillig innsats. Gjennom å utvikle samarbeidsstrukturer, kompetanse og nye metoder skal arbeidet bidra til å styrke bydeler og skole også etter at satsingen er over.

Delmål:

- 1 Barn i førskolealder skal ha tilstrekkelige norskferdigheter til å mestre skolestart og følge ordinær undervisning, og foreldres medvirkning skal styrkes.
- 2 Læringsresultater og gjennomstrømning på skolene i Groruddalen skal bedres til Oslo-gjennomsnittet. Samarbeidsmodeller mellom skole, bydel og hjem skal videreutvikles.
- 3 Sysselsettingsgraden i Groruddalen skal økes. Den relative økningen skal være høyere enn økningen i Oslo som helhet.
- 4 Helsetilstanden blant befolkningen i Groruddalen skal bedres.
- 5 Ungdomstilbudene i Groruddalen skal utvikles som attraktive og inkluderende møteplasser. Ungdom skal kunne delta i positive aktiviteter og gis mulighet for voksenkontakt.
- 6 Opprettholde og utvikle et variert og inkluderende kultur- og foreningsliv med bred deltakelse fra alle befolkningsgrupper i Groruddalen. Frivilligheten skal gis gode rammer og utviklingsmuligheter.

DEL 1

ÅRSRAPPORT 2012

Programområde 4 i Groruddalssatsingen handler om velferden for befolkningen i Groruddalen. Det handler om hvilke muligheter dalens beboere har til å skape seg et godt og meningsfylt liv der de er i stand til å forsørge seg selv og sin familie. Det handler også om å bygge opp under all den positive aktiviteten som skjer i de enkelte lokalområdene og som er med på å gi folk en følelse av å høre til i sitt nærmiljø.

1. OVERORDNET OM AKTIVITETENE I PROGRAMOMRÅDE 4 I 2012

1.1 Om Programområde 4

Arbeidet innenfor programområdet skal bidra til å nå seks delmål knyttet til henholdsvis barnehage, skole, sysselsetting, helse, ungdomstilbud og frivillig sektor. Det er i satsingens seks første år særlig prioritert tiltak rettet mot barn og unge. Dette arbeidet handler om å gi alle barn og unge muligheten til å klare seg godt gjennom skoleløpet, både ved å sikre gode norskerfardigheter ved skolestart og ved å tilby forsterket undervisningstilbud i basisfagene. Det jobbes også opp mot familiene for å gi foreldre bedre muligheter til å følge opp barnas skolegang. I tillegg til den prioriterte innsatsen rettet mot barn og unge, gjennomføres det viktige tiltak relatert til sysselsetting, folkehelse, ungdomstilbud og frivillighet.

Målene for Programområde 4 overlapper i stor grad med det som er bydelenes og skolenes ordinære oppgaver. De ekstra midlene som kommer gjennom satsingen, er relativt begrensede sammenlignet med virksomhetenes ordinære budsjetter. For at denne innsatsen skal kunne få varige virkninger er det derfor lagt vekt på at tiltakene skal bidra til å utvikle og forbedre eksisterende tjenester og tilbud. Det jobbes med å utvikle metoder og samarbeidsformer som setter bydeler og skoler bedre i stand til å løse sine oppgaver og som kan leve videre etter at satsingen er over.

1.2 Resultater og fremdrift

Oppsummering av resultater og fremdrift

Det er i 2012 gjennomført åtte hovedtiltak innenfor Programområde 4. I og med at flere av tiltakene gjennomføres i flere bydeler og på flere skoler rapporteres det derfor i alt på 23 enkelttiltak. Skoletiltaket *Flerårig skoleutviklingsprosjekt i utsatte områder* var nytt i 2012. To tiltak ble startet opp i 2011, mens de øvrige tiltakene hadde sin oppstart i løpet av satsingens to første år.

Tiltakene har i 2012 i all hovedsak hatt en god fremdrift og gjennomføres i tråd med planene. Tiltaket *Gratis kjernetid* har ført til høy deltakelse i

barnehage blant 4- og 5-åringer. Bydelene registrerer samtidig en holdningsendring blant foreldre som fører til at også barn i yngre årsgrupper i større grad enn tidligere begynner i barnehage. Bydelene jobber også systematisk med å utvikle og forbedre språkarbeidet i barnehagene, personalets kompetanse og tilbudene til og samarbeidet med foreldre. Bydel Alna rapporterer om at to foreldretiltak må avvikles og at antall tiltak for ansatte må reduseres på grunn av trangere økonomi, siden stadig større andeler av budsjettet må gå til refusjon av oppholdsbetaling som følge av økende antall barn i målgruppen.

På skolene som har deltatt i tiltaket *Obligatorisk forlenget skoledag*, som innebærer én ekstra time i fagene norsk og matematikk i uka for alle elever på mellom- og ungdomstrinnet, viser resultatene fra nasjonale prøver forbedrede resultater i lesing og regning, med best utvikling i norsk lesing.

Skoletiltaket *Flerårig skoleutviklingsprosjekt i utsatte områder* skal pågå ut satsingsperioden, til og med 2016. Det var planlagt at man det første året skulle gjennomføre ståstedsanalyser og på bakgrunn av disse sette i gang målrettede og tilpassede tiltak ved hver av de deltakende skolene. Det ble vurdert som viktig å gi tilstrekkelig tid til analysearbeidet ved oppstart av prosjektet, og ståstedsanalysene ble derfor avsluttet senere enn opprinnelig planlagt. Som en konsekvens av dette vil hovedtyngden av tiltakene iverksettes i 2013, og de økonomiske konsekvensene vil påløpe samtidig. Det er ikke kritisk for prosjektet. Utviklingsarbeidet på skolene ble godt lokalt forankret og igangsatt i 2012.

Norskopplæringstiltaket *Norskoffensiv i Groruddalen* (NOG) opplever fortsatt stor pågang av personer som ønsker å delta. Arbeidsgruppen for NOG har utviklet nye kriterier for å definere målgruppen mer i tråd med anbefalingen fra Midtveiseevalueringen.

2012 var det siste året for folkehelsetiltakene i sin nåværende form, og bydelene har jobbet for å implementere og videreføre aktiviteter og kunnskaper fra

tiltakene inn i sitt ordinære folkehelsearbeid.

Som del av tiltaket *Styrket levekårsatsing* jobber bydelene med ulike prosjekter der de prøver ut nye virkemidler og arbeidsformer på forskjellige felt knyttet til befolkningens levekår. Prosjektene er videreutviklet i løpet av 2012 og når stadig bredere brukergrupper.

Midler til frivillighet har utløst mye engasjement blant beboere i Groruddalen og bidratt til gjennomføring av en lang rekke arrangementer og aktiviteter for hele befolkningen.

Oppfølging av programområdets delmål og koblinger til andre programområder

Innenfor Programområde 4 har de forskjellige delmålene siden starten av satsingen vært prioritert ulikt. Den største innsatsen har vært rettet mot delmål 1 og 2, som omhandler henholdsvis barnehage og skole. Tiltakene *Gratis kjernetid*, *Obligatorisk forlenget skoledag* og *Flerårig skoleutviklingsprosjekt i utsatte områder* mottok i 2012 totalt 59 mill. kr. gjennom Groruddalssatsingen, hvilket vil si nesten 82 prosent av midlene til programområdet. Det største tiltaket var *Gratis kjernetid*, som mottok 38,5 mill. kr., der den største andelen går til refusjon av oppholdsbetaling for alle 4- og 5-åringer i barnehage.

Delmål 3, som er knyttet til kvalifisering og sysselsetting, er blitt fulgt opp av de to tiltakene *Norskoffensiv i Groruddalen* og *Styrket levekårsatsing*. Tiltakene fikk i 2012 4 mill. kr. gjennom Groruddalssatsingen. I tillegg er det blitt tilbudt norskopplæring til foreldre som del av *Gratis kjernetid* slik at dette tiltaket også har bidratt opp

mot det samme delmålet. Innenfor områdeløftene i Programområde 3 er det også utviklet nye kvalifiseringstiltak for å styrke lokal ledelseskapasitet. *BydelsRusken Groruddalen* i Programområde 2 har også vært et viktig tiltak rettet mot kvalifisering og sysselsetting.

Delmål 4 handler om helsetilstanden til befolkningen i Groruddalen og følges i første rekke opp av folkehelseiltakene som gjennomføres i hver bydel. Disse tiltakene hadde i 2012 et totalbudsjett på 5 mill. kr. Bydel Stovner har som del av tiltaket *Styrket levekårsatsing* startet opp et tiltak rettet mot ungdom og psykisk helse. Bydel Bjerke har ved hjelp av de kommunale midlene til frivillighet startet opp prosjektet *Folkehelse friluftsliv frivillighet*. Viktig for oppnåelse av delmålet er også mye av arbeidet som gjennomføres i Programområdene 1 og 2 der det legges til rette for økt fysisk aktivitet gjennom opparbeidelse av nye sykkel- og gangveier, idrettsanlegg, aktivitetsparker og lignende.

For å forsterke innsatsene på levekårsfeltet, særlig rettet inn mot helse og sysselsetting, var det i 2012 ikke lenger avsatt egne midler til ungdomstiltak. Det er likevel en stor del av tiltakene i satsingen som bidrar til å bygge opp under delmål 5. Midlene til frivillighet går til en lang rekke aktiviteter og arrangementer som bidrar til oppnåelse av både delmål 5 og 6. I tillegg er det mange ungdomsrettede tiltak som gjennomføres som del av områdeløftene i Programområde 3. Mange av de fysiske prosjektene i de øvrige programområdene med etablering av idrettsanlegg, turveier og parker er også med på å øke det totale tilbudet til barn og unge i Groruddalen.

OVERFØRT FRA 2011	STATLIGE GDS- MIDLER 2012	KOMMUNALE GDS-MIDLER 2012	ANNEN FINANSIERING	TOTALT BUDSJETT 2012	REGNSKAP 2012	OVERFØRT TIL 2013
5 270 051	53 588 420	18 500 000	1 496 673	78 855 144	67 252 108	11 603 036

1.3 Status for økonomi

Regnskap

Tiltakene innenfor Programområde 4 har i 2012 til sammen hatt et totalbudsjett på om lag 78,9 mill. kr. Av disse var 5,3 mill. kr. overført fra 2011 og om lag 72,1 mill. kr. nye GDS-midler fra stat og kommune. I tillegg utløste tiltakene annen finansiering på i overkant av 1,5 mill. kr. Regnskap ved utgangen av 2012 viser at man hadde brukt om lag 67,3 mill. kr. og vil overføre i overkant av 11,6 mill. kr. til 2013. Dette betyr at forbruket tilsvarte 93,3 prosent av de tildelte ekstraordinære GDS-midlene i 2012. Dette viser at tiltakene er godt i gang og har et forbruk som forventet.

Det er ett av tiltakene, *Målrettet og strukturert skoleutviklingsprogram*, hvor beløpet som overføres til 2013 er særlig høyt. Dette forklares med at tiltaket det første året har gjennomført ståstedsanalyser ved de involverte skolene som et grunnlag for å planlegge og iverksette tiltak. De største kostnadene vil følge av disse tiltakene, men utgiftene vil ikke komme før i 2013. Overføringen av midlene skjer i forståelse med Kunnskapsdepartementet, som er tilskuddsgiver.

Mindreforbruket ved det andre skoletiltaket, *Obligatorisk forlenget skoledag*, forklares ved problemer med regnskapsføringen ved enkelte skoler i forbindelse med innføring av nytt HR-system.

Flere av bydelene rapporterer også om min-

dreforbruk ved tiltakene *Folkehelseprosjekter*, *Midler til frivillighet og lokalt engasjement* og *Styrket levekårsatsing*. Forklaringer som går igjen for flere av disse tiltakene, er sykefravær og permisjoner blant prosjektansatte. Bydel Alnas mindreforbruk i forbindelse med de kommunale midlene til frivillighet skyldes at de jobbet aktivt for å utvikle samarbeidsprosjekter med frivillige aktører, og at de ikke hadde kapasitet til å utvikle flere prosjekter. Bydel Stovner overfører midler ved det samme tiltaket og forklarer dette med at bydelen jobber med å utvikle en felles helhetlig strategi for fordeling av ulike avsetninger til kultur og frivillighet, og de har ønsket å få denne strategien ferdig før de resterende midlene fordeles. Bydel Bjerke rapporterer om et planlagt mindreforbruk ved *Styrket levekårsatsing* for å ha noen ekstraressurser til oppstart av Veitvet kultur- og nærmiljøsentere.

Finansiering

Statlige og kommunale ekstraordinære tildelinger til Groruddalssatsingens Programområde 4 var i 2012 på henholdsvis om lag 53,6 og 18,5 mill. kr. Av de statlige midlene kom 40,3 mill. kr. fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 10 mill. kr. fra Kunnskapsdepartementet og 3,3 mill. kr. fra Helse- og omsorgsdepartementet.

«Tiltakene innenfor Programområde 4 har i 2012 til sammen hatt et totalbudsjett på om lag 78,9 mill. kr.»

2. STATUS FOR TILTAKENE

2.1 OVERSIKTSTABELL

GDS-NR	TILTAK	ANSVAR	HVOR	OVERFØRT FRA 2011	STATLIGE GDS-MIDLER 2012	KOMMUNALE GDS-MIDLER 2012	ANNEN FINANSIERING	TOTALT BUDSJETT 2012	REGNSKAP 2012	OVERFØRT TIL 2013
4.1.1	Gratis kjernetid i barnehagene – Alna	BAL	Alna	-151 762	13 282 000 ¹	0	0	13 130 238	13 087 756	42 482
4.1.2	Gratis kjernetid i barnehagene – Bjerke	BBJ	Bjerke	11 532	9 095 000 ²	0	416 000 ³	9 522 532	9 559 418	-36 886
4.1.3	Gratis kjernetid i barnehagene – Grorud	BGR	Grorud	0	7 614 000 ⁴	0	0	7 614 000	7 614 000	0
4.1.4	Gratis kjernetid i barnehagene – Stovner	BSR	Stovner	0	8 501 000 ⁵	0	0	8 501 000	8 501 000	0
4.7	Norskoffensiv i Groruddalen	UDE	Hele GD	27 000	0	1 500 000	100 000 ⁶	1 627 000	1 637 524	-10 524
4.8.1	Folkehelseprosjekt – Alna	BAL	Alna	203 985	796 015	0	57 513 ⁷	1 057 513	885 267	172 246
4.8.2	Folkehelseprosjekt – Bjerke	BBJ	Bjerke	393 353	723 340	0	10 372 ⁸	1 127 065	1 023 148	103 917
4.8.3	Folkehelseprosjekt – Grorud	BGR	Grorud	479 042	682 612	0	189 093 ⁹	1 350 747	1 275 839	74 908
4.8.4	Folkehelseprosjekt – Stovner	BSR	Stovner	639 109 ¹⁰	1 094 453	0	16 447 ¹¹	1 750 009	1 748 270	1 739
4.14.1	Midler til frivillighet og lokalt engasjement (kommunale midler) – Alna	BAL	Alna	101 166	0	1 000 000	0	1 101 166	713 734	387 432
4.14.2	Midler til frivillighet og lokalt engasjement (kommunale midler) – Bjerke	BBJ	Bjerke	949 000	0	1 000 000	0	1 949 000	1 392 078	556 922
4.14.3	Midler til frivillighet og lokalt engasjement (kommunale midler) – Grorud	BGR	Grorud	75 000	0	1 000 000	0	1 075 000	1 075 000	0
4.14.4	Midler til frivillighet og lokalt engasjement (kommunale midler) – Stovner	BSR	Stovner	508 883	0	1 000 000	0	1 508 883	792 036	716 847
4.15.1	Midler til organisasjoner og frivillig virksomhet (statlige midler) – Alna	BAL	Alna	0	450 000	0	0	450 000	435 000	15 000
4.15.2	Midler til organisasjoner og frivillig virksomhet (statlige midler) – Bjerke	BBJ	Bjerke	0	450 000	0	0	450 000	450 000	0
4.15.3	Midler til organisasjoner og frivillig virksomhet (statlige midler) – Grorud	BGR	Grorud	0	450 000	0	0	450 000	465 000	-15 000 ¹²

GDS-NR	TILTAK	ANSVAR	HVOR	OVERFØRT FRA 2011	STATLIGE GDS-MIDLER 2012	KOMMUNALE GDS-MIDLER 2012	ANNEN FINANSIERING	TOTALT BUDSJETT 2012	REGNSKAP 2012	OVERFØRT TIL 2013
4.15.4	Midler til organisasjoner og frivillig virksomhet (statlige midler) – Stovner	BSR	Stovner	0	450 000	0	0	450 000	450 000	0
4.16.1	Styrket levekårsatsing – Alna	BAL	Alna	209 826	0	625 000	0	834 826	806 849	27 977
4.16.2	Styrket levekårsatsing – Bjerke	BBJ	Bjerke	15 188	0	625 000	0	640 188	485 232	154 956
4.16.3	Styrket levekårsatsing – Grorud	BGR	Grorud	8 000	0	625 000	684 700 ¹³	1 317 700	1 006 021	311 679 ¹⁴
4.16.4	Styrket levekårsatsing – Stovner	BSR	Stovner	21 729	0	625 000	22 548 ¹⁵	669 277	402 431	266 846
4.17	Obligatorisk forlenget skoledag	UDE	Hele GD	1 779 000	0	10 500 000	0	12 279 000	10 965 000	1 314 000
4.18	Målrettet og strukturert skoleutviklingsprogram	UDE	Hele GD	0	10 000 000 ¹⁶	0	0	10 000 000	2 481 505	7 518 495
	SUM			5 270 051	53 588 420	18 500 000	1 496 673	78 855 144	67 252 108	11 603 036

FOTNOTER

1. Prosjektet mottok en tilleggsbevilgning høsten 2012 på kr 488 000
2. Prosjektet mottok en tilleggsbevilgning høsten 2012 på kr 333 000
3. Bydelens egne midler
4. Prosjektet mottok en tilleggsbevilgning høsten 2012 på kr 280 000
5. Prosjektet mottok en tilleggsbevilgning høsten 2012 på kr 312 000
6. Refusjonsinntekter
7. Egenandel kvinnetreningsgrupper, summen justert siden forrige rapportering
8. Sykelønnsrefusjoner
9. Sykelønnsrefusjoner
10. Overførtbeløpet er justert fra forrige rapportering
11. Momsrefusjoner
12. Overforbruk på 15.000 blir tatt fra bydelens budsjetttramme
13. Annen finansiering består av kr 150 000 fra Områdeløft/PG3 og kr 534 700 i prosjektstøtte til Frisklivssentralen fra Helsedirektoratet
14. Av de overførte midlene kommer kr 161 854 fra annen finansiering
15. Sykelønnsrefusjoner
16. Tildelingen gjelder både Groruddalen og Søndre Nordstrand

Gratis kjernetid i Sisiktoppen barnehage. Foto: Tore Fjeld.

2.2 Tiltaksbeskrivelser

Delmål 1 - Barnehage

Det viktigste tiltaket for å nå dette delmålet er *Gratis kjernetid i barnehagene*. I tillegg kan det antas at andre kvalifiserings- og norskopplærings-tiltak for voksne, som *Norskoffensiv i Groruddalen*, vil kunne gi foreldre bedre forutsetninger for å følge opp sine barn i barnehage og på skole.

Gratis Kjernetid

Gratis kjernetid i barnehage for 4- og 5-åringer er etablert for å gi alle barn gode sosiale og språklige

ferdigheter ved skolestart. Gode norskferdigheter oppfattes som en forutsetning for å lykkes videre i livet.

Tiltaket gjennomføres i hver av bydelene og inneholder følgende elementer:

- Refusjonsordning
- Rekruttering av barn som ikke går i barnehage
- Språkstimulering for barn
- Kompetanseheving for ansatte
- Foreldreveiledning og språktilbud for foresatte

Bydelene har etablert gode rutiner for å rekruttere barn til barnehage. Rekrutteringsarbeidet består i hovedsak i å identifisere barn i målgruppen uten barnehageplass, samt å kontakte disse familiene for å informere om barnehagetilbudet. For å identifisere barn uten barnehageplass benyttes navnelister fra folkeregisteret og det samarbeides tett med helsestasjonene, familiesentre og skolene ved innskriving. Bydel Stovner fikk rekruttert mange barn ved å være til stede i publikumsmottaket på NAV-kontoret med informasjon rett før hovedopptaket for barnehagene. Bydelene rapporterer om god effekt av direkte og oppsøkende kontakt med familier med barn som ikke benytter barnehagetilbud. Bydelene opplever at minoritetsforeldre i stadig større grad takker ja til barnehageplass, og foreldre er i større grad opptatt av barnehagenes betydning for barnas språkutvikling. Rekrutteringsarbeidet er tidkrevende, og det kreves kontinuerlig fokus på dette arbeidet etter hvert som tilbudet favner nye årskull.

Tabellen viser andel 4- og 5-åringer med barnehageplass pr. 31.12.12 i prosent

BYDEL	4-ÅRINGER (FØDT 2008)	5-ÅRINGER (FØDT 2007)
Alna	88,2	92,1
Bjerke	81,8	89,0
Grorud	88,7	86,8
Stovner	79,7	89,7
Hele Groruddalen	84,9	89,9
Hele Oslo	90,1	93,0

Tabellen ovenfor viser andel av barn i målgruppen som hadde plass i barnehage pr. 31.12.12 og er basert på tall fra rapporteringen til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Det kan være grunn til å tro at prosenten ville vært høyere dersom man hadde målt deltakelsen på slutten av barnehageåret i stedet

for på slutten av kalenderåret.

Bydelene jobber systematisk med både språkstimulering av barn, kompetanseheving av ansatte og å kunne tilby kurs og oppfølging av foreldre. Bydelene Bjerke og Grorud har ansatt egne språkpedagoger som har en sentral rolle i dette arbeidet. I Bydel Bjerke er det særlig lagt stor vekt på å innarbeide et bredt spekter av virkemidler som de ansatte kan ta i bruk i arbeidet med språkstimulering. Bydel Grorud har i stor grad lagt vekt på kompetanseheving blant personalet. Språkpedagogene har hatt et tett samarbeid med både prosjektleder i bydelen og med de enkelte barnehagene. En viktig suksessfaktor har handlet om prosesser og samarbeid, og det å sette av tid til refleksjon og diskusjon i personalgruppen omkring aktuelle temaer og problemstillinger man står overfor.

Foreldretilbudene består hovedsakelig av ulike språktilbud og ICDP-grupper. ICDP-grupper (International Child Development Program) er veiledningsgrupper for foreldre, ofte på ulike språk, som fokuserer på foreldrerollen og samspill mellom foreldre og barn.

Bydelene jobber også strategisk for å forsøke å videreføre tilbud og arbeidsformer innenfor sin ordinære virksomhet. *Gratis kjernetid* har gitt bydelene mulighet til å prøve ut nye måter å arbeide på og på den måten utvikle nye metoder og samarbeidsformer som vil kunne styrke det videre arbeidet på dette feltet uavhengig av Gratis kjernetid.

Det rapporteres imidlertid om at en stadig økning i antall barn i de årskullene som faller inn under ordningen fører til at midlene som kan benyttes til denne typen utviklingstiltak, blir stadig mindre. Andelen av bevilgningen som har gått med til å dekke oppholdsbetalingen, har steget fra 69,3 til 74,7 i perioden 2008-2011. Det er grunn til å tro at andelen har økt ytterligere i 2012. Bydel Alna rapporterer om at de på grunn av trangere økonomi har måttet avvike viktige foreldretiltak og redusere omfanget av tiltak for ansatte.

Delmål 2 – Skole

I 2012 er dette delmålet i første rekke blitt fulgt opp av de to tiltakene *Obligatorisk forlenget skoledag* og *Flerårig skoleutviklingsprosjekt* i utsatte områder. Tiltakene ble startet opp i henholdsvis 2011 og 2012, og de avløste tre andre skoletiltak som ble gjennomført i perioden 2007-2011.

I tillegg vil tiltaket *Gratis kjernetid* på lengre sikt kunne ha avgjørende betydning for fremtidige læringsresultater på skolene. *Gratis kjernetid* vil også sammen med *Norskoffensiv i Groruddalen* kunne bidra til at foreldre vil være i bedre i stand til å følge opp barnas skolegang.

Obligatorisk Forlenget Skoledag

Tiltaket ble startet opp skoleåret 2011/2012.

Bakgrunnen for tiltaket er behov for forsterket innsats på mellom- og ungdomstrinnet. Behovet er dokumentert gjennom resultater fra statlige kartleggingsprøver i norsk lesing, regning, Nasjonale prøver og karakterer. Resultatene indikerte behov for forsterket innsats, særlig rettet mot mellom- og ungdomstrinnet.

Tiltaket innebærer at elevenes skoleuke forlenges med én time norsk og én time matematikk (timer à 60 minutter). Timene legges inn i lærernes og elevenes ordinære planer. Dette sikrer at tiltaket integreres i ordinær opplæring og at den utvidede opplæringen gis av samme lærer som har ansvaret for den øvrige

Stovner videregående skole er med i tiltaket "Flerårig skoleutviklingsprosjekt".

Foto: Utdanningsetaten.

norsk- og matematikkopplæringen som eleven har.

Enkelte elever med stort behov for ekstra opplæring lar være å benytte læringsstøttende tiltak som er frivillig, til tross for stor innsats fra skolenes side med motivasjon for deltakelse. Utfordringen blir større jo eldre elevene er. Forsterket innsats i en utvidet skoledag har vist seg å ha effekt. Ved å gjøre skoledagen obligatorisk lengre sikres det at tiltaket når de elevene som trenger det mest, og det vil styrke læringsmiljøet ved at det omfatter alle elevene.

Tiltaket gjennomføres på de tretten skolene Bjøråsen, Ellingsrud, Gran, Groruddalen, Haugen, Haugerud, Linderud, Lindeberg, Rommen, Tiurleiken, Tokerud, Vestli og Veitvet.

Beregnet som gjennomsnitt for prosjektskolene viser Nasjonale prøver i lesing på 5., 8. og 9. trinn at andel elever som ligger på de to laveste mestringsnivåene har gått ned på 5. og 9. trinn med henholdsvis 14 og fem prosentpoeng, mens andelen er uendret på 8. trinn. Nasjonale prøver i regning viser en noe svakere utvikling. På Nasjonale prøver i lesing og regning både på 5., 8. og 9. trinn har 60 prosent av skolene hatt forbedring av resultatene. Til skriftlig eksamen i norsk har to tredjedeler av skolene hatt fremgang.

Flerårig skoleutviklingsprosjekt i utsatte områder

Tiltaket ble startet opp i 2012 med finansiering fra Kunnskapsdepartementet. Hensikten er å jobbe systematisk i en femårsperiode for å utvikle og styrke skoler som har hatt en relativt ustabil og variabel resultatutvikling når det gjelder elevenes læringsutbytte. Det er observert store forskjeller i læringsresultater mellom skoler i tilnærmet like områder og mellom klasser på samme skole.

I den første fasen av prosjektet har konsulentfirmaet Ernst & Young gjennomført ståstedsanalyser ved hver enkelt skole, i nært samarbeid med Utdanningsadministrasjonen og skolene. Ståstedsanalysene har bestått av observasjoner av undervisningsøkter og møter, samtaler med skolens ledergrupper, lærere, elever og foresatte, samt

gjennomgang av skolenes styrende dokumenter. Analysene skal identifisere forbedringspunkter ved skolenes virksomhet og foreslå tiltak.

Observasjonene av undervisningsøktene har vært foretatt av konsulenter, samt en erfaren lærer på den enkelte skole. I etterkant av hver observasjon har det vært gjennomført samtale mellom konsulent, erfaren lærer og den observerte læreren. Lærer er blant annet blitt spurt om hvordan timen var planlagt, om gjennomføringen var i henhold til planen og hvordan læreren selv vurderte timen. De observerte undervisningsøktene er så blitt vurdert i forhold til *læringstrykk og klasseledelse*. Med læringstrykk forstås elevenes delaktighet og oppmerksomhet i undervisningsøktene. Skolen som organisasjon er blitt analysert, og hver skole har fått dokumentert tilbakemelding på de funn som er gjort på henholdsvis *undervisning og ledelse*. Det er en felles erkjennelse så langt i prosjektet at det er kvaliteten på undervisningen og ledelse av opplæringen som er de viktigste utfordringene. En hovedutfordring er at det er for store variasjoner i kvaliteten på læringsøktene.

En generell tilbakemelding fra konsulentfirmaet er at skoleledelsens oppfølging av den pedagogiske praksisen bør bli tettere.

Alle skoler vil derfor ha tiltak som forankres i undervisningen, der norsk og matematikk særlig prioriteres. Systematisk observasjon av undervisningsøkter med påfølgende veiledning og kompetanseheving er ett av tiltakene. Det skal utarbeides generelle standarder for god undervisning for å redusere variasjoner i kvaliteten på undervisningsøktene.

Alle prosjektskolene styrkes i form av en ekstra medarbeider, som ut fra behovene på den enkelte skole er gitt stillingsbetegnelser som undervisningsinspektør, utviklingsleder, veileder og miljøterapeut.

Tiltakene skal *både* skape endring underveis i prosjektperioden med varig virkning, og gi skolene og Utdanningsadministrasjonen kunnskap og erfaringer som kan anvendes i et lengre perspektiv på flere skoler.

Delmål 3 - Arbeid og sysselsetting

Hovedinnsatsen gjennom Groruddalssatsingen for å bidra til høyere sysselsetting er tiltaket *Norskoffensiv i Groruddalen* i alle fire bydeler og tiltaket *Styrket levekårsatsing*, der bydelene Alna, Bjerke og Grorud har etablert ulike kvalifiserings- og sysselsettingstiltak. I tillegg fungerer tiltaket *Aksjon vakrere Groruddal* i Programområde 2 delvis som et sysselsettingstiltak der det er opprettet ryddegrupper i hver bydel.

Norskoffensiv i Groruddalen

Norskoffensiven ble opprettet i 2008 og finansieres med øremerkede midler fra satsningen og eventuelle refusjoner som deltakerne utløser. Oslo VO Smedstua er ansvarlig for opplæringen. Bydelene rekrutterer deltakere og skaffer lokaler. En arbeidsgruppe bestående av representanter fra hver av de fire bydelene, Oslo VO Smedstua og Utdanningsadministrasjonen møtes jevnlig for å følge opp tiltaket.

Arbeidsgruppen har utarbeidet en samarbeidsavtale som blant annet består av resultatmål pr. år,

Deltakere på norskkurs på Oslo voksenopplæring Smedstua.

Foto: Inge-Lise Pettersen.

prosjektorganisering, kriterier for opptak og deltakelse, rutiner og ansvarsfordeling. Samarbeidsavtalen revideres ved behov.

Tiltaket retter seg mot voksenbefolkningen i alle de fire bydelene i Groruddalen og skal være et lavterskeltilbud for norskopplæring. Opplæringen skal være gratis for deltakerne. Pågangen til kursene har vært stor. Bydelene melder om ventelister. «Jungeltelegrafene» er en viktig rekrutteringsfaktor.

Det skal legges vekt på at flest mulig voksne får nytte godt av tilbudet, og det er derfor satt en begrensning på deltakelse til avlagt norskprøve 2. Norskferdigheter på dette nivået vurderes til å være tilstrekkelig til å fungere i «hverdagslivet». Men for å kvalifisere seg for fast tilsetting i arbeidslivet vil det i de fleste tilfelle være behov for norskferdigheter på et høyere nivå. Kommunen krever norskprøve 3 for nytilsetting i barnehage og innenfor pleie og omsorg. Det skal derfor legges vekt på at deltakerne skal motiveres for videre norskopplæring innenfor det ordinære utdanningssystemet.

Pr. desember 2012 var det 7 av 177 deltakere som hadde rett til gratis norskopplæring. Reduksjonen i antall deltakere som utløser refusjonsinntekter, påvirker omfanget av tilbudet. Opplæringen er i 2012 hovedsakelig blitt drevet med GDS-midler.

Våren 2012 ble det avholdt sju kurs - fem dagkurs og to på kveld med 161 deltakere pr. juni. På høsten har det vært åtte kurs - to i hver bydel, fem dagkurs og tre på kveld. Pr. desember var det i alt registrert 177 deltakere. Lokalene som brukes, er tilfredsstillende. To er nyoppussede: Haugenstua Scene med midler fra Områdeløft, og Gransdalen 29 med kommunale prosjektmidler.

Kursene har åtte timer undervisning i uka fordelt på to dager. Opplæringen følger skoleåret, men ingen undervisning i juni og august. Hvert kurs kan ha inntil 25 deltagere, avhengig av lokalenes størrelse og variasjonen i deltakernes norskferdigheter. Norskferdighetene og læreforutsetningene til deltakerne er svært ulike. Enkelte er analfabeter og

andre har høyere utdanning fra hjemlandet. Dette gir lærerne store utfordringer når de skal tilpasse opplæringen til den enkeltes nivå.

I Midtveisevalueringen av Groruddalssatsingen ble det anbefalt at målgruppen for Norskoffensiven i større grad burde omfatte deltakere med potensial for deltakelse i arbeidslivet, slik at tiltaket i større grad kunne bidra til å nå delmålet om økt sysselsetting.

Arbeidsgruppen har revidert opptakskriteriene for å imøtekomme anbefalingen. Alna, Grorud og Stovner har startet en prosess med å legge til rette for rekruttering av NAV-brukere.

Norskoffensiven benyttes som et virkemiddel for å bedre norskferdighetene til NAV-brukere som har potensial til å gå ut i arbeid eller utdanning.

Litt over halvparten av deltakerne har bestått Norskprøve 1. Prosjekt målet var at 70 prosent skulle bestå. Et annet prosjektmål var at 10 prosent skulle bestå Norskprøve 2 skriftlig og 30 prosent muntlig. I vårsemesteret og høstsemesteret var andelen som besto skriftlig prøve på henholdsvis 9,9 og 5,6 prosent, mens 18 og 17,5 prosent besto muntlig prøve. Det er vanskelig å rekruttere deltakere til videre utdanning etter kursene. Dette forklares med at videre norskopplæring må betales av deltakerne selv, og at dette er noe mange ikke har råd til eller ønsker å prioritere.

Styrket levekårsatsing - Alna

Norskkampanje 2012 var hovedtiltak i *Styrket levekårsatsing* i Bydel Alna. Tiltaket handlet om å gå bredt ut i befolkningen med informasjon om norskopplæring og basisopplæring. Tiltaket har rekruttert til eksisterende sentrale og lokale opplæringstilbud, med bruk av oppsøkende informasjon og gruppe- og individrettet motiverings- og veiledningsarbeid. Det første halvåret var preget av oppsøkende kampanjearbeid med besøk, stands og markedsføring på nett. I det andre halvåret var hovedvekten på oppfølging og koordinering. Norskkampanje fikk også i oppgave å være et bindeledd mellom NAV-veiledere,

NAV-tiltakene og norskopplæringen i og utenfor Groruddalssatsingen. 258 personer er registrert og veiledet gjennom kampanjen.

I samarbeid med studieforbundet AOF Oslo (1. semester) og Folkeuniversitetet (2. semester) ble det gjennomført et forsøk med veiledet selvstudium i norsk. En gruppe samlet seg to ganger i uka, én kveld med pedagogisk veileder og én kveld alene i kollokviearbeidet. En ringleder ble utnevnt, som tok seg av det praktiske. Flere i gruppen ønsket å forbedre seg til Norskprøve 3 (NP3) pga. økende norskkrav i arbeidslivet. Bydelens formål med selvstudium var å støtte personer som velger selvstudium i stedet for eller i tillegg til kurs. Den viktigste erfaringen bydelen har fått fra dette forsøket, er at deltakere uavhengig av skolebakgrunn har hatt behov for å lære å ta ansvar for egen læring. Prinsippet om egen læring er integrert i norsk skole, men er ingen selvfølge i andre lands skolesystem.

Prosjektmidler har dekket lønnsutgifter og delvis administrative utgifter i selvstudium. I tillegg brukte bydelen ordinære personalressurser. Tiltakene fortsetter i endret form: Rekrutteringsarbeidet knyttes i 2013 i enda større grad til ordinære personalressurser. Den primære målgruppen vil fortsatt være de hjemmeværende som i dag ikke fanges godt nok opp av eksisterende kvalifiserings- eller utdanningstilbud. Erfaringer fra veiledet selvstudium for personer på et høyere norsknivå vil bli forsøkt overført til det frivillige.

Styrket Levekårsatsing - Bjerke

Bydel Bjerke benytter midlene til *Styrket levekårsatsing* til et Jobbsenter som ble opprettet på Veitvet senter i 2011. Hensikten med jobbsenteret er å oppnå synergieffekter gjennom samlokalisering, både ved å forbedre samarbeid mellom tjenester og ved å bedre brukernes tilgang til de ulike tjenestene. Det er kursvirksomhet på senteret fem dager i uken. Kursvirksomheten drives av de ansatte i kvalifiseringsprogrammet, Introduksjonsprogrammet, Vilje viser vei og Ny sjanse. Det er opprettet en arbeids-

gruppe med representanter fra hvert tiltak for å ivareta alles interesser, sikre fremdriften i prosjektet og sambruket av senteret. Kursvirksomheten er i løpet av høsten 2012 blitt utvidet til også å omfatte deltakere i prosjektet *Prosjekt yrkesrettet norskopplæring* i regi av kvalifiseringsprogrammet og deltakere fra Bydelsrusken. Det er ansatte fra Bydelsrusken og lærer for *Prosjekt yrkesrettet norskopplæring* som selv står for den utvidede kursvirksomheten.

Jobbsenter på Veitvet i Bydel Bjerke.
Foto: Roy Tjomsland.

Det ble 18. januar 2013 avholdt en workshop for alle ansatte tilknyttet jobbsenteret, der det ble lagt planer om videre drift, kursvirksomhet og samarbeid. Forslag til temaer, kurs og jobbsøk ble diskutert, sammen med muligheten for ytterligere samarbeid tiltakene seg i mellom. For eksempel ved at de ulike tiltakene som avholder kurs, kan vurdere muligheten for å tilby plasser/kurs for hverandres deltakere, der dette er hensiktsmessig. Det er avtalt at alle ansatte som er tilknyttet jobbsenteret, skal ha faste møter på jobbsenteret hver 6. til 8. uke. Generelt har virksomheten på Jobbsenteret gitt

resultater i form av en bedre tilgang til kursvirksomhet, temasamlinger, karriereveiledning, jobbsøk og norskopplæring tilpasset deltakernes utfordringer og behov. Markedsarbeidet, jobbsøk, søk etter praksisplasser og karriereveiledning tilknyttet jobbsenteret har ført til at deltakerne kommer raskere ut i arbeidsrettet aktivitet som på sikt kan føre til ordinært arbeid. Markedsarbeidet har ført til en større tilgang på praksisplasser til deltakere, og det går raskere å finne egnet tiltak.

Kursene og karriereveiledningen har ført til bedre match mellom tiltaket og deltaker, som igjen kan hindre at deltakerne faller ut av tiltaket, og klarer å gjennomføre. Det har også ført til en bedre kartlegging av deltakernes forutsetninger, ressurser og utfordringer med tanke på ordinært arbeid.

Deltakerne nyttiggjør seg av tiltakene på jobbsen-

teret fordi opplegget er særlig tilpasset målgruppen, sammen med tett oppfølging fra veilederne. Gruppesamlinger har vist seg å være en effektiv læringsarena, der deltakerne selv kan komme med innspill og korrigere hverandre, samt møte personer i lignende livssituasjoner. Både veilederne og deltakerne blir kjent med hverandre på en annen måte.

Styrket Levekårsatsing - Grorud

Bydel Grorud har i 2012 benyttet midlene til styrket levekårsatsing til to deltakertiltak. Det ene tiltaket var en videreføring av *Jobbsjansen*. Dette tiltaket ble startet opp i 2011, og hensikten har vært å gi ungdom mellom 17 og 25 år fra hele Oslo kompetansegivende arbeidstrening i Vålerenga Fotball og hos utvalgte samarbeidspartnere.

Kurset som ble startet sent høsten 2011, ble fullført

Deltakere på Frisklivssentralen i Bydel Grorud.

Foto: Tore Fjeld.

i løpet av februar 2012. Kullet som avsluttet dette kurset, kunne vise til svært gode resultater. 9 av de 10 som fullførte kurset, fikk måloppnåelse, hvorav sju til arbeid og to til utdanning. Planlagt kurs med oppstart mars 2012 måtte avlyses da daværende prosjektleder ble langtidssykmeldt, kombinert med at VIF ikke så seg i stand til å lære opp en ny instruktør med oppstart av eget kurs denne våren. VIF hadde heller ikke mulighet til å fortsette samarbeidet høsten 2012. Følgen av dette ble at *Jobbsjansen* som konsept ikke blir startet opp i 2012.

Bydelen valgte i stedet å ansette en egen prosjektleder som skulle jobbe med å gi tolv deltagere tett oppfølging og opplæring i den hensikt at deltagerne skal komme seg i ordinært arbeid eller utdanning. Deltagerne er i samme aldersgruppe som i *Jobbsjansen*. Prosjektlederen har fått stillingstittelen *markeds konsulent* og skal jobbe med markedsarbeid og knytte kontakter ut mot markedet, samtidig som hun skal ha ansvar for oppfølging av egne brukere, tilsvarende *Jobbsjansen*.

Prosjektet baserer seg i stor grad på «place and train»-metodik, som går ut på å få brukere raskest mulig i utplassering hos bedrift, for deretter ha en tett oppfølging gjennom praksisperioden. Internasjonale studier viser at denne metodikken i mange tilfeller fungerer bedre enn den tradisjonelle tankegangen om «train and place», som går ut på at bruker først skal gå igjennom en periode med kursing/tiltak for å forbedre seg på å tre ut i arbeidslivet. Ungdomsteamet ved bydel Grorud har hatt svært gode resultater i forhold til å bruke praksisplass som metode for å skaffe brukerne ordinært arbeid.

Prosjektleder har totalt fulgt opp tolv brukere høsten 2012, hvorav to jenter og ti gutter. Av disse har to brukere kommet i fulltids jobb, én av disse med lønnstilskudd fra NAV. Én bruker skal skrive arbeidskontrakt i desember, og en annen er blitt lovet fast jobb fra januar. Én av brukerne har fått lærlingplass, og to brukere med behov for annet opplegg er tatt inn i programmet «Ny sjanse». Totalt har ni brukere vært

i praksis gjennom høsten 2012. Prosjektleder rapporterer resultater månedlig, og prosjektet synes å ha en god progresjon.

Det andre tiltaket i Bydel Grorud som er finansiert av midlene til styrket levekårsatsing, er etableringen av frisklivssentral. Tiltaket får også prosjektstøtte fra Helsedirektoratet. Frisklivssentralen er et lavterskeltilbud hvor personer som har utviklet eller står i fare for å utvikle livsstilssykdommer, kan henvises fra fastleger og helsestasjon. Det er i 2012 mottatt 100 henvisninger, hvorav 90 prosent er kvinner og 42 prosent har ikke-vestlig bakgrunn. Det tilbys helse-samtaler, frisklivstrening, aktivitetsdag og kurs på forskjellige språk om blant annet diabetes og kosthold. Det er etablert samarbeid med flere frivillige organisasjoner om opprettelse av ulike tilbud som innebandygruppe og nærmiljø-turgruppe.

Styrket Levekårsatsing - Stovner

Bydel Stovner etablerte i 2011 en forsterket psykologtjeneste ved Rommen barneskole for å prøve ut og styrke skolehelsetjenestens faglige tilbud, utvikle gode tverrfaglige modeller og øke tilgjengeligheten for lærere, elever og foresatte. Dette for å utvikle gode samarbeidsmodeller mellom skole og bydel med målsetningen om å bidra til styrket læringsmiljø, økt trivsel og bedret psykisk helse for elever, og slik sett bedre levekår for befolkningen.

Tiltaket er i 2012 opprettholdt som et lavterskeltilbud til skolens elever og foresatte. Psykologen har hatt enkeltsamtaler, fellessamtaler med elev/lærer og deltatt på flere møter mellom skole og foresatte.

I tråd med evalueringen fra i fjor, 2011, har psykologen arbeidet mer målrettet mot skolen og lærerne, med fokus på klassemiljø, klasseledelse og mobbing. Det ble bestemt at psykologen skulle satse på noen få områder, dermed ble 2. og 6. trinn valgt ut i samarbeid med skolen. Her har arbeidet rettet seg mot klasseledelse og struktur for gjennom dette å skape bedre klassemiljø. Det er særlig fokusert på å endre lærernes måte å håndtere vanskelige situasjoner.

Bydelen ønsker å videreføre tiltaket med psykolog tilknyttet skolehelsetjenesten for skoleåret 2013/2014, men planlegger å øke tilstedeværelsen av psykolog på de øvrige skolene i bydelen og redusere noe på Rommen. I en videreføring av prosjektet ønsker bydelen å dreie innsatsen til å omfatte ukentlig psykologtilbud på alle skolene, samt tilby det samme til Stovner videregående skole. Dette vil medføre en reduksjon av psykologens tilstedeværelse på Rommen skole, men skolen vil fremdeles ha psykolog tilgjengelig. Endringen vil etter bydelens vurdering gi en mer effektiv og rettferdig fordeling av de samlede psykologressursene.

Delmål 4 - Helse

De viktigste tiltakene som er satt i gang for å bidra til oppnåelse av delmål 4, er folkehelseiltakene som har pågått i hver av de fire bydelene siden 2007. Som del av tiltaket *Styrket levekårsatsing*, som var nytt i 2011, har Bydel Stovner etablert et prosjekt rettet inn mot ungdom og psykisk helse. Bydel Bjerke har ved hjelp av de kommunale midlene til frivillighet startet opp prosjektet *Folkehelse friluftsliv frivillighet*. I tillegg gis det gjennom både statlige og kommunale frivillighetsmidler støtte til tiltak som har til hensikt å øke fysisk aktivitet blant befolkningen. Det gjøres også et viktig arbeid innenfor andre programområder på dette feltet ved at det investeres i å utvikle nye anlegg og gang- og sykkelveier som legger til rette for fysisk aktivitet.

Folkehelseprosjekter

Alle bydelene har i 2012 videreført arbeidet med sine folkehelseprosjekter. Bydelene Bjerke, Grorud og Stovner har samarbeidet om prosjektet *Stork Groruddalen*, som særlig retter seg mot gravide kvinner og kvinner i barsel. Bydel Alna gjennomfører en rekke deltiltak ulike steder i bydelen gjennom sitt folkehelseprosjekt.

Bydel Alna har ansatt en folkehelsekoordinator i 100 prosent fast stilling som har hatt ansvar for gjennom-

føring og oppfølging av deltiltakene i folkehelseprosjektet. De ulike tiltakene er politisk forankret i Lokal folkehelseplan for Bydel Alna 2010-2012. Planen er utarbeidet av Alna folkehelseforum, som er tverrfaglig sammensatt med representanter fra sentrale tjenestesteder i bydelen.

Fra STORK i Bydel Stovner. Foto: Tore Fjeld.

Bydelen har i 2012 gjennomført følgende tiltak:

- *Lavterskeltrening for kvinner i gruppe*
Tilbud om vanngym, styrketrening i sal og spinning til alle kvinner i bydelen. Deltakerne er både kvinner med minoritetsbakgrunn, samt etnisk norske. I 2012 har rundt 120 kvinner deltatt regelmessig på de tre tilbudene.
- *Trening og helseopplysning for kvinner i norskopplæring på skole - og tekstilverkstedet i Grandsdalen 29*
Kvinnene har fått tilbud om yoga og styrketrening i sal to ganger i uken. Informasjon og undervisning om hva som gir god helse, kosthold og smittevern har vært en del av skolehverdagen. De 64 kvinnene som har deltatt i 2012, rapporterer om bedre pust og søvn, mindre smerter og opplevelse av å føle mer glede.
- *Trimgruppe på Furuset seniorsenter*
Folkehelsekoordinator og prosjektmedarbeider har driftet trimgruppen på Furuset seniorsenter. Timene er fulle hver eneste gang med rundt 20-25 deltakere.
- *Samarbeid med DNT - Oslo og Omegn*
DNT har startet opp to treningsgrupper i bydelen i 2012, forankret i en samarbeidsavtale. Dette er Frisklivstur (åpent for alle) med oppmøte på frivilligsentralen på Furuset og Aktiv i hundre (seniortilbud) med oppmøte ved Ellingsrud T-banestasjon.
- *Helsedag*
Bydelen arrangerte for andre år på rad helsedag i samarbeid med en rekke lokale organisasjoner. Arrangementet ble holdt 13. oktober, og temaet var psykisk helse og fysisk aktivitet.

Støtte til ballbinge i Lindeberglia

Folkehelseprosjektet har i 2012 gitt et økonomisk bidrag til å etablere en ballbinge i Lindeberglia i samarbeid med områdeløft Lindeberg. Lindeberglia er et svært levekårsutsatt område, og i dag finnes ingen fasiliteter hvor barn og unge kan være aktive i nær-

miljøet.

De to deltiltakene *Utetreningsapparater* og *Folkesti* var avhengig av ytterligere finansiering og samarbeid. Dette viste seg å bli vanskelig å få gjennomført i 2012, men arbeidet med disse tiltakene fortsetter i 2013. Videreføring av AktivGravid, et treningstilbud til gravide, viste seg å være vanskelig. Det var svært få deltakere som møtte opp på trening til tross for at jordmødrene informerte alle gravide om tilbudet. Bydelen håper imidlertid å starte opp med tilbudet igjen på sikt. Det er ønskelig med et tettere samarbeid med Stork-bydelene rundt dette.

Det har i 2012 vært fokus på videreføring av tiltak, og det å bygge broer mellom de ulike tiltakene har ført til at de er godt kjent både i befolkningen og blant ansatte. Arbeidet har ført til at nye arbeidsmetoder og nye samarbeidsstrukturer har vokst frem. Bydelen legger vekt på å se tiltak i sammenheng, og benytter nyutviklede aktivitetstilbud innenfor folkehelse, inn i for eksempel Frisklivstilbudet (trening og kostholdsveiledning på resept) og opp mot deltakere i norskundervisning.

I arbeidet med *Stork Groruddalen* har bydelene Bjerke, Grorud og Stovner i 2012 særlig jobbet med informasjon om, rekruttering til og drifting av tilbudene om fysisk aktivitet til gravide og barselkvinner. Det er benyttet en rekke kanaler i informasjons- og rekrutteringsarbeidet. Helsestasjonene informerer skriftlig både med trykt materiale på flere språk og via sine internettsider, og det gis muntlig informasjon og oppfordringen om deltakelse. Det gis også informasjon om tilbudene fra fastleger og tjenestesteder som voksenopplæringen og NAV. Bydelen rekrutterer også via telefon ved hjelp av lister over gravide i bydelen, og det sendes sms for å følge opp dem som allerede har deltatt på de forskjellige tilbudene.

Barselkvinner har fått treningstilbud én gang i uka på dagtid, mens gravide har fått tilbud én til to ganger i uka. Oppmøte på kursene varierer fra 10 til 20 deltakere. Utfordringen er å få kvinnene til å bruke treningstilbudene over tid. Det viser seg at en for-

holdsvis stor andel møter opp bare én til to ganger. På bakgrunn av overnevnte funn, gjennomførte bydelene en enkel spørreundersøkelse hvor alle som har møtt én eller to ganger på treningene, ble oppringt. To masterstudenter i sosiologi er i gang med analyse av spørreskjemaene for å kartlegge barrierer med hensyn til fysisk aktivitet. De leverer sine oppgaver i løpet av høsten 2013. Bydelene registrerer også økt deltakelse når man får rekruttert kvinner som møtes regelmessig i barselgrupper og kollektivt benytter seg av treningstilbudet.

I tillegg til aktivitetstilbudene gis det også kostholdsveiledning både via konsultasjoner på helsestasjonene og ved at det deles ut en mappe med informasjon om både kosthold og trening. Det er også utviklet gode henvisningsrutiner mellom helsestasjonene og frisklivssentrene, for å kunne henvise kvinner som har utviklet eller står i fare for å utvikle livsstilssykdommer for ytterligere kostholdsveiledning og tilbud om fysisk aktivitet.

For å øke kompetansen blant ansatte er det gjennomført en fagdag for alle ansatte i svangerskapsomsorgen i alle bydelene med temaet *tidlig livsstilssamtale*, der det ble fortalt om erfaringer fra Sverige ved jordmor Kerstin Agnetun.

Det fremheves som viktige suksessfaktorer at tilbudet driftes på helsestasjonen og at helsestasjonens egne ansatte er med i rekrutteringsarbeidet, samt at det er utviklet enkle informasjons- og invitasjonsrutiner om treningstilbudene som er implementert i arbeidet på helsestasjonen.

Delmål 5 - Ungdomstilbud og Delmål 6 - Frivillighet

Innenfor Programområde 4 jobbes det med å nå både delmål 5 og delmål 6 gjennom fordeling av statlige og kommunale frivillighetsmidler. I tillegg har bydelene flere ungdomsrettede tiltak og et utstrakt samarbeid med frivillige aktører gjennom arbeidet med områdeløft under programområde 3.

Alnaskolen bidro under lysvandringen langs Alnaelva. Foto: Bydel Alna.

Isdammen i Bydel Bjerke. Foto: Inge-Lise Pettersen.

Frivillighet - kommunale midler (Midler til frivillighet og lokalt engasjement)

Bydelene har i 2012 fått tildelt 1 mill. kr. hver for å jobbe målrettet og strategisk for å utvikle sin rolle som tilrettelegger og samarbeidspartner overfor frivillig sektor. Bydel Alna har inngått samarbeidsavtaler med tre frivillige organisasjoner der man forsøker å utvikle metoder for å styrke rekruttering til frivillig virksomhet, særlig med hensyn til bredere rekruttering av foreldre i frivillig barne- og ungdomsarbeid. Gjennom en organisasjonsundersøkelse som bydelen gjennomførte i 2010, og i andre sammenhenger har flere frivillige aktører gitt uttrykk for bekymring over rekruttering av voksenpersoner til frivillig virksomhet for barn og unge, og interesse for å samarbeide om å utvikle nye metoder for å bedre rekrutteringen. De tre samarbeidsprosjektene adresserer denne utfordringen på forskjellige måter.

Det er samarbeidet med Furuset skoles musikkorps om inkludering av nye foreldre (kr. 100 000), Furuset IF om *Alnaskolen* (kr. 250 000, delfinansiering med Områdeløft Furuset) og Haugerud IF om foreldreprosjektet Flere på banen (tilsagn kr. 415 000, samt delfinansiering tribune kr. 132 730).

Bydel Alna understreker at prosjektutvikling og etablering av samarbeidsavtaler som er gode nok, er krevende og forutsetter administrative ressurser. Bydelen har ikke hatt administrativ kapasitet til å utvikle flere prosjekt enn det som foreligger.

Bydel Bjerke er i etableringsfasen av prosjektet *Folkehelse friluftsliv frivillighet*. Prosjektleder ble ansatt fra september 2012. Prosjektet har sin base på Isdammen, som skal utvikles til et friluftssenter og legge til rette for frivillig og helsefremmende aktivitet. Området på Isdammen er allerede mye brukt, og det er mye aktivitet der. Daglig bruker 20-50 besøkende Isdammen som turmål eller utgangspunkt for friluftsliv eller annen aktivitet. De fysiske tiltakene på Isdammen, som omfatter nye kanoer, stasjonær lavvo, nye bålplasser og ny felles grill (finansiert med midler fra Sparebankstiftelsen), har også fått stor oppmerksomhet og viser at området er i bruk og planlegges for fremtiden. Bydelen har arrangert flere felles arrangementer på Isdammen i samarbeid med Isdammens venner og andre frivillige lag og foreninger med stor oppslutning. Det har vært fem store arrangementer i bydelens regi med opptil 500 deltakere på hvert arrangement. I tillegg har det vært

mange arrangementer i de ulike foreningenes regi. I oktober 2012 ble det arrangert dugnad med over 200 frivillige for å sette opp lavvo og tilrettelegge for utendørs aktiviteter.

Frisklivssentralen bruker stedet for sine aktiviteter, og flere foreninger som driver med fysisk aktivitet har stedet som base. Dette gjelder også foreninger for ulike innvandrergreper. Ungdomstiltakene i bydelen har benyttet Isdammen til sommeraktiviteter.

Bydel Bjerkes tildelte midler er benyttet til å dekke lønnsutgifter og som tilskudd til frivillige organisasjoner. Mottakere har vært Linderud idrettslag (ny flerbrukshall ved Linderudbanen), Groruddalen historielag (trykking årbok), Bok på Veitvet (litteraturarrangementer), Kolås ski- og sykkelklubb (skileik), Camalini (Bjerke Mela internasjonal kulturfestival), Foreningen på tvers (barnehageforestillinger) og Naturvernforbundet (naturkart).

I Bydel Grorud er midlene benyttet til ulike arrangementer og aktiviteter, enten som støtte til frivillige aktører eller til aktiviteter i bydelens egen regi. Følgende arrangementer og aktiviteter er støttet i 2012:

- *Kultur gir helse*- arbeidet ved Ammerud kultursenter Dette er et kulturtiltak med arrangementer hver tirsdag og torsdag, og er svært godt besøkt. Det utarbeides en egen årsrapport for dette arbeidet fra kultursenteret. Denne forventes ferdig i februar 2013.
- *Granittrock*. Arrangementet hadde ca. 20 000 besøkende i 2012.
- *Multisportuka*, der 250 barn deltok. Dette tiltaket, som gjennomføres i siste uken av sommerferien, er et meget populært tiltak hvor skolebarn får blitt med på ulike idrettsgrener og aktiviteter fra mandag til fredag.
- Leie av gymsal på Romsås til bruk for aktiviteter i regi av uorganiserte treningsgrupper, Frisklivssentralen, NAV-syssestelling, Frivilligsentralen.
- Husleie Grorudveien 3, til bruk som møteplass for lag

og organisasjoner.

- Groruddalsturene - Turene avsluttes september 2012. Det blei i 2012 registrert 12 346 turer, noe som er en økning på ca. 6000 fra 2011. Det er fortsatt stor underrapportering her, men det viktigste er at befolkningen er i aktivitet. Det mest gledelige er at 116 barn under 12 år har gått til tre turmål eller flere.
- Tilskudd til Barne- og ungdomskomite i Ammerudlia og Ammerudsletta borettslag.
- Annonsering i Akers avis for arrangementer for lag og organisasjoner
- Reguleringsarbeid i forbindelse med Lillomarka arena.

Begrunnelsen for å bruke midler på reguleringsarbeid er at dette legger forholdene til rette for frivillige lag og organisasjoner, skoler samt uorganisert virksomhet. Lag og organisasjoner er aktivt inne i dette arbeidet.

Bydelen vurderer det som særlig positivt at Ammerudlia og Ammerudsletta borettslag selv tar grep om sitt eget oppvekstmiljø for barn og unge. Borettslagene representerer svært mange kulturer. Det at de har etablert en egen barne- og ungdomskomite har resultert i at de selv tar ansvaret for bomiljøet, og det er utviklet et samarbeid mellom komiteen og bydelens ungdomstilbud.

Bydel Stovner har som tidligere år fordelt tildelte midler i mindre pottar til formålene kultur, idrett og frie midler.

Midlene til kulturtiltak har gått med til å støtte ulike kulturarrangementer som Bollywoodfestivalen, feiring av Dansens Dag på tre steder i bydelen, Mini Mela på Haugenstua, og korkonsert med lokale kor og Maj Britt Andersen. Det er også gjennomført opplæring i frivillig arbeid i samarbeid med *Batteriet* fra Kirkens bymisjon, og det er etablert *Arrangørskole* for å lære opp ungdom til å planlegge og gjennomføre egne tiltak. Tiltaket er gjennomført i samarbeid med Oslo Musikkråd.

Groruddalsturene.
Foto: Vidar Benjaminsen.

Midlene til idrett er hovedsakelig benyttet for å videreføre allidrettstilbudet til barn og unge på skolene Stig, Høybråten og Rommen. Av ulike årsaker har imidlertid ikke oppslutningen om allidrettstilbudet ved Rommen skole vært så stor. Det har vært mange deltakere fra aktivitetsskolen, men få blant dem som ikke allerede går på aktivitetsskolen. Fra og med høsten 2012 har derfor bydelen avviklet allidrettstilbudet på Rommen skole. Det er blitt gjort forsøk på å overføre aktiviteten til aktivitetsskolen der bydelen bistår med sin kompetanse. Allidrettstilbudet har fortsatt som normalt ved Stig og Høybråten skole. I 2012 har mellom 150 og 200 barn hver uke vært i aktivitet gjennom allidretten. Tiltaket bidrar til at flere barn får prøvd seg i ulike aktiviteter og idretter.

I Bydel Stovner er også samarbeidet mellom bydel og organiserte idrettslag styrket og videreført, blant annet gjennom det tette og gode arbeidet i Idrettens Samarbeidsutvalg (ISU). I tillegg til møtevirksomhet og jevnlig oppfølging og kontakt, er det blant annet blitt gjennomført workshop med fokus på foreldreengasjement og inkludering i idrettslagene. Dette er en del av en prioritert satsing, og flere tiltak er planlagt i 2013.

Potten som bydelen har definert som frie midler, er benyttet til lederrekruttering for ungdom. 24 ungdommer fra bydelen har deltatt i opplæringsprogrammet *Unge ledere*. Ungdommene er rekruttert fra lokale idrettslag, Arrangørskolen, frivillige organisasjoner og fra det forebyggende ungdomsarbeidet knyttet til bydelens

fritidsarenaer. Tiltaket legger til rette for at ungdommens kompetanse kan benyttes i det eksisterende frivillige arbeidet i bydelen. Tiltaket ble gjennomført i 2012 med fem samlinger i løpet av året, hvor den siste samlingen ble avholdt 27. oktober 2012. Tiltaket har knyttet til seg eksterne foredragsholdere som har førstehåndskunnskap om sitt tema. En person fra bydelen har vært koordinator og fulgt samlingene. Dette skaper trygghet for ungdommen. Bydelen har hatt en arbeidsgruppe med deltakere fra bydelens ordinære virksomheter som organiserer programmet, noe som bidrar til å gjøre tiltaket mindre sårbart.

Frivillighet - statlige midler (Midler til organisasjoner og frivillig virksomhet)

Midlene går til tiltak som fremmer frivillig virksomhet og arrangementer på tvers av etnisk og nasjonal opprinnelse. Midlene kan også tildeles lokale lag og foreninger for å styrke organiseringen av innvandrere lokalt, øke innvandreres tilgang til flere sosiale nettverk eller bidra til at innvandrere fremmer interesser overfor lokale myndigheter.

Bydel Alna utlyste midlene fra IMDi i lokale medier i januar 2012, samtidig med bydelens egne frivillighetsmidler, med søknadsfrist 1. mars. Det kom inn fire søknader innen fristen med en samlet søknadssum på kr. 265 000. En rekke av søknadene til bydelens ordinære frivillighetsmidler falt sammen med målsetningen for IMDi-midlene, og bydelen valgte derfor å se fordelingen

av de to typene tilskuddsmidler i sammenheng. Det ble lagt fram en egen sak for bydelens oppvekst- og kulturkomité med orientering om fordeling av midlene (OKK sak 15/12). To søknader er behandlet og imøtekommet etter dette. I alt er det gitt tilsagn om kr. 447 000 til 14 tiltak. Kr. 435 000 er utbetalt.

Tilskuddene er gått til aktiviteter som musikkverksted, rekrutteringstiltak, danseworkshop, svømmeaktiviteter, leksehjelp med mer. Mottakere har vært blant annet Pakistansk Familienettverk, Furuset skoles musikkorps, Karvan Dance, Stolte jenter og Norsk Folkehjelp.

Bydel Bjerke utlyste midlene i lokalavisene og bydelens internettside. Det er blitt utarbeidet egne retningslinjer for foreninger og lag om hva det kan søkes tilskudd til som er i tråd med føringer fra IMDi. Fordeling av tilskudd i til foreninger og lag er vedtatt av bydelens kultur- og oppvekstkomité. Søknadene ble behandlet i komitéen 03.10.12 og 03.12.12, og det ble fordelt midler til i alt 17 tiltak. Behandlingsprosessen ble forlenget ved at det var for få og ikke gode nok søknader i første utlysning i august. På grunn av at søknadsbehandlingen ble foretatt sent på året har de fleste søkt om å få gjennomføre arrangementer og tiltak i 2013.

Tiltakene som har fått støtte, er blant annet Bjerke Mela, markering av FN-dagen, rusfri konsertkveld, litteraturarrangementer, dansekurs, matlagingskurs og internasjonale friluftsdager på Isdammen. Mottakere har blant annet vært Folkeakademiet, Camalini, Bjerke

ungdomsråd, Årvoll IL, MIR, Løren skoles musikkorps og Isdammens venner.

I Bydel Grorud ble midlene utlyst i lokalpressen og deretter behandlet både administrativt og politisk. Resultatet ble en fordeling til 17 tiltak via ni organisasjoner. Mange av tiltakene som gis støtte, skal legge til rette for fysisk aktivitet ved blant annet etablering av skøytebaner, tilrettelegging av ny friluftarena, svømmekurs, idrettsgruppe for barn med skjulte funksjonshemminger og ake- og skidag. Denne typen prosjekter gjennomføres av Apalløkka og omegn vel, Romsås speidergruppe, Barne- og ungdomskomiteen i Ammerudlia borettslag, Grorud idrettslag og Ammerud basket.

Andre tiltak som støttes, er julaften for enslige, kulturseminar, kulturtreff og halloweenfest i regi av aktører som Kulturarrangørene på Romsås, Romsåsreiret og Prateklubben.

I Bydel Stovner ble tildeling av midlene gjort i forbindelse med offentlig utlyste kultur- og frivillighetsmidler, og innstillingen til fordeling ble vedtatt av bydelsutvalget 22.03.12. Sammen med kr. 90 800 av bydelens egne midler ble det fordelt totalt kr. 540 800 til i alt 55 tiltak. Hoveddelen av midlene ble fordelt til en lang rekke kultur- og idrettstiltak i regi av lokale organisasjoner. Det ble også benyttet midler for å kunne stille lokaler til disposisjon for ulike lag og foreninger i lokalmiljøet.

Mini Mela på Haugenstua. Foto: Silje Gitlestad.

HANDLINGSPROGRAM 2013

Handlingsprogram 2013 for Programområde 4 viderefører prioriteringen av barn og unge gjennom tiltak både i barnehager og på skoler. Bydelene vil i 2013 fortsette å videreutvikle sine levekårstiltak rettet mot arbeid, kvalifisering og helse. I tillegg til dette videreføres innsatsen inn mot folkehelse og frivillig aktivitet i bydelene.

1. INNLEDNING

1.1 Om handlingsprogrammet

Handlingsprogram 2013 for Programområde 4 inneholder en beskrivelse av de strategier og tiltak som er planlagt for 2013 for å bidra til oppnåelse av vedtatte mål for programområdet.

Handlingsprogrammet er utarbeidet av Plankontoret for Groruddalen med innspill fra bydelene og Utdanningsetaten. Videre er dokumentet behandlet i Programgruppe 4.

1.2 Prioriteringer i 2013

I handlingsprogrammene i satsingens seks første år ble de største innsatsene innen Programområde 4 rettet mot barn og unge, gjennom tiltak i barnehager og på skoler. Denne prioriteringen vil opprettholdes i 2013.

Midtveisevalueringen av Groruddalssatsingen som ble gjennomført i 2011, påpekte et sprik mellom ambisjonsnivået i delmål 3, som handler om arbeid og sysselsetting, og den innsatsen som er etablert gjennom satsingen for å nå dette målet. I 2011 og 2012 ble innsatsen styrket, ved at bydelene fikk midler til å utvikle nye tiltak, særlig rettet mot sysselsetting og helse. Dette arbeidet videreføres i 2013. Som en følge av evalueringen har også tiltaket *Norskoffensiv i Groruddalen* fått et sterkere fokus på sysselsetting, ved at målgruppene er spisset. Det har imidlertid vært en økende forståelse av at delmålet knyttet til sysselsetting er for ambisiøst sett i forhold til den typen tiltak det har vært mulig å gjennomføre som del av satsingen. Ambisjonsnivået er derfor justert gjennom en endring av delmålene i mars 2013.

2. MÅLGRUPPER

2.1 Generelle målgrupper

De ulike tiltakene i satsingen retter seg mot ulike målgrupper. En del individrettede tiltak som er begrunnet med levekårsforholdene i Groruddalen, vil ofte være rettet mot bestemte befolkningsgrup-

per. Dette kan gjelde grupper som alle barn, eller *alle gravide* i forbindelse med barnehage-, skole- eller folkehelseiltak.

Samtidig er det aktuelt å definere *hele befolkningen* som målgruppe for andre typer tiltak. Dette gjelder i hovedsak tiltak rettet mot forenings- og kulturlivet. Denne typen tiltak har ikke levekårsproblematikk som utgangspunkt, men tar derimot sikte på å tilrettelegge for, støtte opp om og synliggjøre og videreutvikle all den positive aktiviteten som finnes i Groruddalen.

2.2 Spesifikke målgrupper

En del av de foreslåtte tiltakene rettes mot befolkningsgrupper som kan ha særlige behov i tilknytning til programområdets ulike temaområder. Hvilke grupper tiltakene retter seg mot, vil kunne variere fra tiltak til tiltak.

I handlingsprogrammet defineres følgende to hovedmålgrupper:

- Barn og unge
- Kvinner med innvandrerbakgrunn

Når tiltak skal rettes mot grupper med særlige behov, betyr ikke dette at alle barn og unge eller alle *kvinner med innvandrerbakgrunn* har slike behov. Behovene vil blant annet kunne være svært forskjellige mellom ulike innvandrergrupper.

Under fellesbetegnelsen kvinner med innvandrerbakgrunn vil særlig kvinner med svake ferdigheter i norsk språk og kvinner som står utenfor eller er løselig tilknyttet arbeidslivet, prioriteres.

Innsats overfor begge de to hovedmålgruppene vil i mange tilfeller rettes mot familiene. Bydelene har registrert at det er mange store barnefamilier som lever i en særlig sårbar situasjon og som vil ha nytte av ulike tilbud rettet mot både barn og voksne. For å kunne oppnå en mer permanent forbedring av målgruppenes livsvilkår, vil det kunne være nødvendig både å fokusere på individet, og også i større grad se på familiestrukturen

og den sosioøkonomiske sammenhengen den enkelte person inngår i.

Midtveisevalueringen av Groruddalssatsingen anbefalte at man utvider målgruppene innenfor Programområde 4, særlig i forbindelse med arbeids- og kvalifiseringstiltak. Det ble hevdet at det vil være større sannsynlighet for måloppnåelse dersom målgruppene ikke kun rommer dem som står lengst unna å kunne ta seg lønnet arbeid, men også grupper som relativt lett ville kunne bestå en norskprøve eller kvalifisere seg for lønnet arbeid. Programgruppen mener fortsatt at kvinner med innvandrerbakgrunn og med svake norskerdigheter bør være en prioritert målgruppe i forbindelse med norskopplæringstiltak, fordi en innsats inn mot denne gruppen vil kunne ha stor betydning ikke bare for kvinnene selv, men også for hele familiene deres.

Samtidig er det startet opp nye arbeids- og kvalifiseringstiltak i bydelene som retter seg mot en bredere målgruppe i tråd med anbefalingene i midtveisevalueringen.

3. OVERORDNEDE PERSPEKTIVER

3.1 Ekstraordinær satsing og ordinær virksomhet

Tiltak finansiert av Groruddalssatsingen kommer i tillegg til et stort spekter av tiltak innen ordinær virksomhet. Sammenlignet med bydelenes og skolenes ordinære budsjetter blir de ekstraordinære midlene fra Groruddalssatsingen av relativt beskjeden karakter. Den ekstraordinære satsingen gir bydeler og skoler mulighet til å utvikle tilbud som ikke dekkes over ordinære budsjetter. Like viktig kan det være at de ekstraordinære tiltakene gir bydeler, etater og skoler muligheter til å forbedre tjenester, tilbud, arbeidsformer og samarbeidsstrukturer. Det gjøres erfaringer og utvikles kunnskap som kommer den ordinære virksomheten til gode, både på kort og lang sikt.

Arbeidet med satsingen så langt har gitt viktig kunnskap og erfaring. I bydelene er det opplevd som særlig viktig at de enkelte prosjekter som startes opp, får en god

forankring i linjeorganisasjonen. Dette er avgjørende for å sikre at nye erfaringer og kunnskaper om blant annet arbeidsmetoder og samarbeidsformer får betydning ut over ett enkelt prosjekt og en avgrenset gruppe av prosjektansatte. Bydelene benytter på denne måten GDS-tiltak til å utvikle og forbedre det ordinære arbeidet under ulike tjenesteområder, ved at satsingen påvirker perspektiver, fokus og metodikk i arbeidet.

Det vil i det følgende skisseres fire overordnede perspektiver som gjelder på tvers av de ulike tiltakene innen programområdet. Det vil i kapittel 4 også skisseres strategiske grep i forbindelse med de ulike delmålene. Perspektivene vil i første rekke ha betydning for bydelenes og skolenes ekstraordinære arbeid i forbindelse med Groruddalssatsingen, men vil samtidig også kunne ha betydning for den øvrige ordinære virksomheten.

3.2 Fire overordnede perspektiver

Helhetlig lokal samfunnsutvikling og bydelens rolle som samfunnsutvikler

Bydelene er det forvaltningsnivået som best vil kunne se virkemidler fra ulike sektorer i sammenheng innenfor en lokal kontekst. De fire bydelene i Groruddalen er også de eneste aktørene som sitter i alle de fire programgruppene. Bydelene ser behov for en bedre koordinering av ulike sektoroppgaver innenfor de enkelte lokalområdene. Det er derfor av stor betydning å oppnå et godt samarbeid mellom bydelene og andre involverte offentlige aktører.

Bydelenes kunnskap om lokale forhold og deres kontaktpunkter ut mot lokalbefolkningen er viktig i denne sammenheng. Innenfor programområdene 3 og 4 er det igangsatt en rekke tiltak som skal bidra til at bydelene utvikler en mer aktiv rolle overfor lokalmiljøene og beboerne enn de tidligere har hatt. For bydelene handler Groruddalssatsingen dermed for en stor del om å styrke egen kompetanse knyttet til samfunnsutviklerollen, samt å utvikle arbeidsformer og samarbeidsmodeller som bidrar til å styrke bydelenes samhandling med lokalmiljøer, beboere og frivillig sektor.

Bærekraftperspektiv

Det er viktig å oppnå synlige resultater som følge av Groruddalssatsingen for å møte eksisterende forventninger. Samtidig vil mer langsiktige perspektiver være av stor betydning for å sikre at satsingen får langvarige effekter. Bærekraftperspektivet innebærer at tiltakene som iverksettes gjennom Groruddalssatsingen, skal tilføre Groruddalen verdier som blir værende etter at satsingsperioden er over.

Langsiktigheten i satsingen har flere dimensjoner. For det første handler det om å gi gjennomføringsinstansene forutsigbare rammer for satsingen slik at man kan opprettholde langsiktige perspektiver på igangsatte tiltak, og se på innsatsen som et utviklingsarbeid over tid. Mange tiltak må utvikles i etapper, og over flere år. Ressursavsetning og budsjettrammer må være forutsigbare mens tiltakene utvikles.

En annen dimensjon ved langsiktigheten i satsingen handler om hvordan de ekstraordinære tiltakene forankres i bydelenes basisorganisasjon og ordinære tjenester. Likeledes må tiltakene i skolene inngå i det helhetlige utviklingsarbeidet på den enkelte skole. De ekstraordinære tiltakene vil på denne måten kunne brukes til å videreutvikle samarbeidsformer og arbeidsmetoder, og i neste omgang bidra til å forbedre den ordinære tjenesteproduksjonen. Utviklingsarbeidet skal bidra til å se ulike virkemidler i sammenheng med det mål å gi brukeren et best mulig tilpasset totaltilbud.

Ambisjoner om å oppnå langsiktige virkninger ved å videreføre tiltak over flere år krever også at man allerede fra oppstart har tenkt gjennom hvordan tiltakene over tid skal avvikles eller implementeres i ordinær virksomhet. Dersom det ikke utarbeides en strategi for avvikling og implementering, risikerer man at verdifulle erfaringer og gode tiltak får begrenset betydning etter at satsingen er over. Det vil derfor være viktig allerede på et tidlig stadium i satsingen å ha en strategi for hvordan gode tiltak og verdifulle kunnskaper og erfaringer over tid kan implementeres i den ordinære virksomheten som en del av driften

eller i samarbeid med eksterne aktører. Skal nye tilbud gjøres permanente, må det lages realistiske opptrappingsplaner.

Familieperspektiv

I et langsiktig perspektiv står bedring av barns levekår sentralt i Groruddalssatsingen. Gode levekår for barn og deres familier er et mål i seg selv, og en forutsetning for at barna skal lykkes som voksne. Tidlig innsats og gode tiltak i barnehage og skole anses som særlig viktig for å sikre like muligheter senere i livet. Lavekårene for barna er imidlertid avhengig av hvordan de foresatte har det, og hvilke valg de gjør for seg selv og familien. Det må legges til rette for at alle voksne yter det de evner, forsørger seg selv og familien i størst mulig grad og er aktive i det sivile samfunn. Barn og unge trenger gode rollemodeller blant foreldre og andre voksne.

Familieperspektivet vil på denne måten gi et felles fokus for utvikling av tiltak og innsatsområder med ulike målgrupper. Arbeidsmarkedstiltak rettet mot voksne kan for eksempel bidra til å gi barn og unge en mer stabil familiesituasjon, mens tiltak for å øke rekruttering til barnehager kan øke muligheten for at hjemmeværende mødre kan gå ut i lønnet arbeid, samtidig som språk og sosiale ferdigheter videreutvikles hos barna. Det vil derfor være viktig i dette handlingsprogrammet å legge opp til tiltak som på ulike måter bygger opp under et felles mål om å bedre levekårene for utsatte familier.

Inkluderingsperspektiv

I programområdets navn ligger det en understrekning av at inkluderingsperspektivet skal ivaretas innenfor handlingsprogrammet. Inkludering er valgt å ikke presenteres som en egen kategori med tilhørende tiltak, men i stedet være en dimensjon ved øvrige tiltak innen handlingsprogrammet.

Handlingsprogrammet legger til grunn en forståelse av begrepet *inkludering* som retter seg mot alle befolkningsgrupper uavhengig av etnisk, kulturell,

språklig og religiøs bakgrunn. Inkludering handler på denne måten om å gi alle grupper av befolkningen likeverdige muligheter for deltakelse innenfor viktige samfunnsarenaer knyttet til bolig, utdanning og arbeid, samt muligheter for å inngå i meningsfulle sosiale fellesskap.

3.3 Videre satsing i prosjektperioden

Innenfor programområdet er det etablert et høyt ambisjonsnivå i forhold til bredden av temaer som skal dekkes og mål som skal nås.

Programgruppens handlingsrom for valg av tiltak begrenses av statlige og kommunale føringer for forvaltning av de tildelte midlene. Dette betyr at mange av prioriteringene innenfor programområdet bestemmes utenfor programgruppen.

Innenfor de kommunale rammene som er lagt for programområdet de første seks årene av satsingen, har programgruppen valgt å prioritere enkelte temaområder sterkere enn andre. Tiltak knyttet til skole og utdanning er gitt høyest prioritet så langt. Begrunnelsen for å gjøre slike prioriteringer, er at enkelte tiltak bør være av en viss tyngde og størrelse for å kunne gi synlige og solide resultater.

Programgruppen ønsker videre i programperioden å fortsette å styrke innsatsen på enkelte levekårsområder, særlig knyttet til arbeid, kvalifisering og helse. I 2011 og 2012 ble bydelene gitt ekstra midler for å utvikle nye tiltak knyttet til prekvalifisering, sysselsetting og helse. Denne innsatsen videreføres i 2013. Tiltakene skal bidra til å utvikle og prøve ut nye virkemidler som skal kunne videreføres innenfor ordinære rammer på sikt.

4. STRATEGIER OG TILTAK

4.1 Barnehage og skole

Delmål

Delmål 4.1: Barn i førskolealder skal ha tilstrekkelige norskferdigheter til å mestre skolestart og følge ordinær undervisning, og foreldres medvirkning skal styrkes.

Delmål 4.2: Læringsresultater og gjennomstrømming på skolene i Groruddalen skal bedres til Oslo-gjennomsnittet. Samarbeidsmodeller mellom skole, bydel og hjem skal videreutvikles.

Strategier

For å nå delmål 4.1 om at alle barn i Groruddalen skal utvikle tilstrekkelige norskferdigheter før skolestart, satses det på å legge til rette for størst mulig deltakelse i barnehage samt å sikre høy kvalitet på det språkpedagogiske arbeidet i barnehagene.

Det skal arbeides med å styrke foreldresamarbeidet i barnehagene, og foreldrenes viktige rolle som støttespillere i sine barns språklige og sosiale utvikling skal tydeliggjøres. Et godt samarbeid mellom barnehage og hjem vil også være viktig for å forberede både barn og foreldre på overgangen til skole.

Delmål 4.2 om bedre læringsresultater skal nås ved videreføring av obligatorisk forlenget skoledag på mellom- og ungdomstrinnet på 13 skoler og flerårig skoleutviklingsprosjekt på 13 skoler (hvorav 8 ligger i Groruddalen). Seks av skolene er med i begge prosjekter. Det flerårige skoleutviklingsprosjektet ble igangsatt i 2012 med en omfattende ståstedsanalyse på hver skole. Tiltak utarbeides og iverksettes med begrunnelse i funnene fra ståstedsanalysene.

Tiltak: Gratis kjernetid i barnehage

Gratis kjernetid i barnehage for 4- og 5-åringer de to siste årene før skolestart er etablert for å gi alle barn gode sosiale og norskspråklige ferdigheter ved skolestart. Gode norskferdigheter oppfattes som en forutsetning for å lykkes videre i livet. Erfaringsmessig har man tidligere sett at de barna som har særlig behov for å styrke språkferdighetene, ofte ikke går i barnehage. Dette gjelder særlig barn fra økonomisk vanskeligstilte familier, der egenbetalingen er en avgjørende barriere for deltakelse i barnehage.

Tiltaket gjennomføres i alle de fire bydelene og inneholder følgende elementer:

- Refusjonsordning, med 20 timer gratis opphold i barnehagen for alle 4- og 5-åringer
- Rekruttering av barn som ikke går i barnehage
- Språkstimulering for barn
- Kompetanseheving for ansatte
- Foreldreveiledning og norskopplæring for foresatte med behov

Tiltaket er godt etablert i alle bydelene siden oppstarten i 2007. Bydelene har fått på plass gode rutiner og metoder for å håndtere refusjonsordning og rekruttering. Pågående arbeid for å styrke språkstimuleringen i barnehagene skal videreføres med sikte på å implementere nye metoder og arbeidsformer som en del av det ordinære arbeidet i barnehagene.

Antall barn i målgruppene øker årlig i alle bydelene. Dette vil medføre at større andeler av tildelte midler vil gå til refusjon av foreldrebetaling og en stadig mindre andel vil gå til faglige tiltak.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet startet i 2011 opp en evaluering av tiltaket som vil pågå frem til 2014.

- Groruddalsmidler 2013: 40,772 kr.
- Primært delmål: 4.1
- Sekundært delmål: 4.2

Tiltak: Obligatorisk forlenget skoledag

Tiltaket innebærer at den obligatoriske undervisningstiden økes med én time norsk og én time matematikk i uken for alle elever på mellom- og ungdomstrinnet ved 13 skoler.

Valget av type tiltak er gjort på bakgrunn av erfaringer, blant annet fra de fire første årene med Groruddalssatsingen og med begrunnelse i forskning. Forsterket innsats i en utvidet skoledag har vist seg å ha effekt. Ved å gjøre skoledagen obligatorisk lengre sikres det at tiltaket når de elevene som trenger det mest og det vil styrke læringsmiljøet ved at det omfatter alle elevene.

- Groruddalsmidler 2013: 10,5 mill. kr.
- Primært delmål: 4.2
- Sekundært delmål: 4.3

Tiltak: Flerårig skoleutviklingsprosjekt i utsatte områder

Tidligere benevnt som *Måltrettet og strukturert skoleutviklingsprogram*, tiltakets innhold er det samme.

Til tross for omfattende satsinger både gjennom Groruddalssatsingen, andre prosjekter og ordinær virksomhet er det fortsatt store forskjeller i resultatutviklingen på flere av skolene i Groruddalen. Resultatutviklingen er ustabil, og det er forskjeller internt mellom klasser på skolene og mellom skoler i tilnærmet like områder.

Skolenes utfordringer er sammensatte, og for å sikre tiltak som møter den enkelte skoles spesifikke utfordringer, ble det i 2012 gjennomført en omfattende ståstedsanalyse på hver av prosjektskolene. Funnene fra disse analysene er så lagt til grunn for iverksetting av prioriterte tiltak.

Ståstedsanalysene har vært gjennomført av et konsulentfirma i nært samarbeid med skolene og Utdanningsadministrasjonen. En vesentlig del av analysen har bestått av observasjon av undervisningsøkter. I tillegg har det vært gjennomført samtaler og intervjuer med skoleledelsen, lærere og foresatte, i

tillegg til gjennomgang av lokale styrende dokumenter som strategisk plan, årsplaner med mer. Funnene fra analysene er blitt tilbakemeldt skolene, som så under ledelse av konsulenter har analysert og reflektert over funnene og de grunnleggende årsakene til dagens situasjon. Tiltakene som iverksettes, er begrunnet i dokumenterte funn og har til hensikt å løse årsakene til den variable og ustabile resultatutviklingen.

Tiltakene dreier seg i hovedsak om organisasjons- og kompetanseutvikling som skal sikre god kvalitet på alle undervisningsøkter. I tillegg er det igangsatt støttetiltak som for eksempel tilsetting av miljøarbeidere, spesialpedagoger og utviklingsledere.

Tiltakene inngår i skolenes strategiske planer og skal bidra til å nå resultatmålene som er fastsatt i disse. Resultatindikatorer er Nasjonale prøver, karakterer, Elev- og brukerundersøkelsen, eventuelt andre som blir fastsatt i de lokale tiltaksplanene. Prosjektet har til hensikt *både* å skape endring underveis i prosjektperioden med varig virkning, og å gi Utdanningsetaten kunnskap og erfaringer som kan anvendes i et lengre perspektiv på flere skoler.

Prosjektet er både et supplerende tiltak for å møte et ekstra stort behov, og samtidig «innovasjon» i betydningen andre grep.

Kjennetegn ved skoler som fungerer godt i særlig krevende boområder, skal identifiseres. Ved endt prosjektperiode skal det være utviklet en modell for intervensjon på skoler med særlige utfordringer i utsatte områder.

- Groruddalsmidler 2013: 10 mill. kr. til skoler i Groruddalen og Bydel Søndre Nordstrand
- Primært delmål: 4.2
- Sekundært delmål: 4.3

4.2 Arbeid, kvalifisering og helse

Delmål

Delmål 4.3: Sysselsettingsgraden i Groruddalen skal økes. Den relative økningen skal være høyere enn økningen i Oslo som helhet.

Delmål 4.4: Helsetilstanden blant befolkningen i Groruddalen skal bedres.

Strategier

Innsatsen for å kunne bidra til oppnåelse av delmål 4.3 dreier seg i hovedsak om å opprette nye tilbud til grupper som ikke fanges godt nok opp av eksisterende tilbud. Hensikten er å utvikle nye virkemidler, metoder og arbeidsformer som på sikt kan bidra til å forbedre arbeidet på dette feltet gjennom ordinær virksomhet.

Befolkningsutviklingen i Groruddalen har ført til større variasjon i hvilke kvalifikasjoner og behov ulike brukergrupper representerer. For enkelte grupper er terskelen for å benytte seg av eksisterende tilbud for høy. Det trengs derfor nye tilbud som både kvalifiserer, gjør brukerne kjent med andre tilbud og muligheter og som gjør den enkelte tryggere i sitt møte med samfunnet rundt seg.

For å følge opp delmål 4.4 knyttet til helse, arbeides det med å utvikle nye metoder og arbeidsformer som på sikt kan bidra til å forbedre arbeidet på folkehelsefeltet gjennom ordinær virksomhet.

Befolkningen i Groruddalen representerer i dag et mangfold av kulturer, tradisjoner og kunnskap. For enkelte grupper er terskelen høy for å benytte eksisterende tilbud, som for eksempel treningstilbud. Det trengs derfor å videreutvikle tilbud i bydelene tilpasset befolkningens behov, utvide tilbud i lys av bydelens folkehelseutfordringer og eventuelt utvikle nye tilbud til enkelte grupper. Erfaringer fra STORK-prosjektet viser at gravide generelt i Groruddalen er en viktig målgruppe for forebyggende intervensjoner. Målgrupper for folkehelseprosjektene i bydelene Stovner, Grorud og Bjerke er gravide kvinner og kvinner i barsel, samt barn og deres familier. I Bydel Alna er målgruppene barn og unge, samt befolkningen generelt.

Tiltak: Norskoffensiv i Groruddalen

Norskoffensiven ble startet opp i 2008 og finansieres med øremerkede midler fra satsingen og eventuelle refusjoner som deltakerne utløser.

Tiltaket retter seg mot voksenbefolkningen i alle de fire bydelene i Groruddalen og skal være et lavterskeltilbud for norskopplæring. Opplæringen er for deltakerne.

Det skal legges vekt på at flest mulig voksne får nytte godt av tilbudet, det er derfor satt en begrensning på deltakelse til avlagt norskprøve 2 (A 2 etter internasjonal standard). Norskferdigheter på dette nivået vurderes til å være tilstrekkelig til å fungere i det norske samfunnet. For å kvalifisere seg for fast tilsetning i arbeidslivet vil det i de fleste tilfelle være behov for norskferdigheter på et høyere nivå. Det skal derfor legges vekt på at deltakerne skal motiveres for videre norskopplæring innenfor det ordinære utdanningssystemet.

Smedstua voksenopplæringssenter (Smedstua VO) er ansvarlig for opplæringen. Bydelene rekrutterer deltakere og skaffer lokaler. En arbeidsgruppe bestående av representanter fra hver av de fire bydelene, Smedstua VO og Utdanningsadministrasjonen møtes jevnlig for å følge opp tiltaket.

Arbeidsgruppen har utarbeidet en samarbeidsavtale for tiltaket som blant annet består av resultatmål pr. år, prosjektorganisering, kriterier for opptak og deltakelse, rutiner og ansvarsfordeling. Samarbeidsavtalen revideres ved behov.

I Midtveisevalueringen av Groruddalssatsingen ble det blant annet anbefalt at målgruppen for Norskoffensiven burde endres slik at tiltaket i større grad kunne bidra til å nå delmålet om økt sysselsetting. Bydelene har ulike modeller for rekruttering til Norskoffensiven. NAV er blitt en aktør i rekrutteringen i noen bydeler. Norskoffensiven benyttes blant annet som et virkemiddel for å bedre norskferdighetene til potensielle deltakere til Kvalifiseringsprogrammet, som forutsetter visse grunnleggende ferdigheter i norsk for deltakelse.

Kriterier for opptak og deltakelse:

1. Deltakere må bo i en av bydelene i Groruddalen.
2. Personer uten norskopplæringstilbud med behov for å bedre norskferdighetene for å kunne kvalifisere seg videre.
3. Personer med behov for bedre norskferdigheter for å kunne delta aktivt i samfunnslivet.
4. Deltakere som får eller har fått norskopplæring gjennom andre tiltak skal normalt ikke tas opp. Dersom individuelle behov tilsier noe annet, kan dette kravet fravikes.
5. Søkere med rett til basis- grunnskoleopplæring skal i utgangspunktet ikke tas opp.
6. Ved høyt fravær kan deltaker miste plassen.
7. Deltakere som tas ut til andre kvalifiseringstiltak, eller arbeid som kolliderer med Norskoffensivens timeplan, vil som hovedregel miste plassen til fordel for søkere på venteliste.

- Groruddalsmidler 2013: 1,5 mill. kr.
- Primært delmål: 4.3
- Sekundært delmål: 4.1, 4.2

Tiltak: Styrket levkårsatsing - Bydel Alna **Norsk, kvalifisering, helse**

Bydel Alna hadde i 2012 en kampanjepreget rekruttering til ulike norskskiltbud, gjennom metoder som oppsøkende informasjon og gruppe- og individrettet motiverings- og veiledningsarbeid («Norsk kampanje 2012»). 258 individer har vært innom tiltaket. Det ble også gjennomført forsøk med et veiledet selvstudium. Tiltakene videreføres i 2013 i noe endret form.

Bydelen viderefører oppsøkende rekrutterings- og motiveringsarbeid. Kampanjen utad vil bli nedtonet til fordel for å sikre god koordinering opp mot bydelens tjenester. Arbeidet skal knyttes til det tverretatlige samarbeidet i det lokale læringscenteret i Grandsdalen 29, som inkluderer norsk, kvalifisering, folkehelse og planer om foreldreveiledning.

Den primære målgruppen er fortsatt de hjemme-

værende som i dag ikke fanges godt nok opp av eksisterende kvalifiserings- eller utdanningstilbud. Ca. 1300-1400 kvinner i bydelen er hjemmeværende. Ca. 1000 har en såkalt ukjent status, det vil si at de ikke er i arbeid/utdanning eller registrert i NAV. Mange har dårlige norskkunnskaper og i tillegg liten eller ingen skolebakgrunn. Flere er analfabeter i arbeidsfør alder. Om ikke alle vil komme i lønnet arbeid, skal tilbudene styrke mestringsfølelse, inspirere til å lære mer og gi bedre ferdigheter til å følge opp skolebarn.

Tiltaket vil bidra til at eksisterende tilbud i større grad blir brukt. Bydelen har gjort forsøk med alternative opplæringsmetoder og -tilbud i skjæringspunktet mellom norsk, prekvalifisering og sosial mestring. Tiltaket vil således støtte opp om arbeidet med en helhetlig tilnærming til norsk, kvalifisering og helse. Erfaringene skal videreutvikles innenfor prosjektet. Erfaringer fra veiledet selvstudium for personer på et høyere norsknivå vil bli forsøkt videreført i samarbeid med det frivillige.

Handlingsplan mot fattigdom blant barn og unge

Bydel Alna har gjennom sin nye strategiske plan 2013-2016 satt barnefattigdommen på dagsordenen. Det skal jobbes tverrfaglig med mål og tiltak i et eget prosjekt. Innsatsen for norsk, kvalifisering og helse sees i sammenheng med arbeidet mot fattigdom og for bedre levekår. I 2013 vil bydelen legge frem Handlingsplan mot fattigdom blant barn- og unge, jfr. bydelens budsjett 2013.

Bydel Alna er den bydelen i Oslo som har flest barn i alderen 0-17 år (10 560), og har etter EUs målemetode for fattigdom en andel på 19,3 % barn som lever under dagens fattigdomsgrense. Dette utgjør et antall på 2 034 barn, og bydelen etterfølger Gamle Oslo (2250) i statistikken over bydeler i Oslo med flest (i antall) fattige barn. Bydelen har ca. 600 ungdommer under 24 år som står utenfor det etablerte arbeidsmarkedet, skole eller annen sysselsetting og som har ulike behov for oppfølging.

- Groruddalsmidler 2013: 0,625 mill. kr.
- Primært delmål: 4.3
- Sekundært delmål: 3.3

Tiltak: Styrket levekårsatsing - Bydel Bjerke

Bydel Bjerke bruker midlene til Styrket levekårsatsing til en kombinert satsing på jobbsenter, folkehelse-iltak og integreringsarbeid. Bydelen ønsker å bygge ut nye samarbeidsmodeller som involverer frivillig sektor, bydelens lokale tilbud, voksenopplæringen og GDS-tiltakene *Norskoffensiv i Groruddalen* og BydelRusken (tidligere *Aksjon vakrere Groruddal*).

Hovedmålgruppen for jobbsenteret er personer tilknyttet NAV Bjerke som er deltakere i *Kvalifiseringsprogrammet*, *Introduksjonsprogrammet*, *Vilje viser vei* og *Ny sjanse*. Enkelte tilbud er også for andre som ikke er registrert i NAV.

Det ble i august 2011 etablert et jobbsenter på Veitvet. Jobbsenteret ble etablert med kursvirksomhet tre dager i uka, men utvidet kursvirksomheten i november 2011 til fem dager i uka i samarbeid med *Introduksjonsprogrammet*, *Kvalifiseringsprogrammet*, *Vilje viser vei* og *Ny sjanse*.

I 2012 har Bydel Bjerke utvidet aktiviteten på jobbsenteret ytterligere. *BydelRusken* og *Yrkesrettet norskopplæring* har høsten 2012 startet med kursvirksomhet på jobbsenteret i samarbeid med *Introduksjonsprogrammet*, *Kvalifiseringsprogrammet*, *Vilje viser vei* og *Ny sjanse*. Det er også gjennomført kursvirksomhet i regi av *Kvalifiseringsprogrammet* på jobbsenteret i samarbeid med NAV Alna.

I januar 2013 er det planlagt oppstart av kursvirksomhet på jobbsenteret i samarbeid med NAV Alna i forbindelse med *Jobbviser-prosjektet* (samarbeidsprosjekt om markedsarbeid mellom NAV Alna og NAV Bjerke og BI-studenter). I forhold til matching av kandidater til praksis i bedrifter rekruttert av prosjektet.

Bydelens folkehelsearbeid rommer videre tiltakene Frisklivssentralen og prosjektet Isdammen på Årvoll. Kjernetilbudet ved Frisklivssentralen tilbyr støtte for personer som ønsker å endre levevaner knyttet

til fysisk aktivitet og kosthold, gjennom individuelle samtaler og gruppebasert trening. Fastleger og fysioterapeuter kan henvise deltakere til Frisklivssentralen gjennom frisklivsresepten. I tillegg til tilbudet om frisklivsresept, har bydelen flere folkehelse tiltak som er åpne for ulike grupper, som for eksempel aerobic på Veitvet skole, *Fjøsrimmen* på Årvoll gård for seniorer, seniortrening på Veitvet nærmiljø senter, *Smart Start*-trening for mødre med barn, gravidetreff på Bjerke familiesenter og temakvelder om kosthold og trening sammen med Veitvet akademiet. På Isdammen ble det i september 2012 ansatt en prosjektleder. Prosjektlederen skal utvikle Isdammen til et senter i bydelen for frivillighet, folkehelse og friluftsliv. Prosjektlederen samarbeider også tett med den nystiftede venneforeningen til Isdammen. Venneforeningen deltar aktivt ved organisering av ulike aktiviteter.

En viktig komponent i integreringsarbeidet i Bydel Bjerke handler om hvordan bydelen jobber opp mot det frivillige foreningslivet. Bydelen har gjennomgått store demografiske endringer de siste tiårene. Dette har blant annet ført til at det tradisjonelle organisasjonslivet er blitt redusert, men en ny flora av organisasjoner har samtidig vokst opp. Med den antagelse av at et sterkt frivillig foreningsliv kan føre til gode og integrerte lokalsamfunn, har Bydel Bjerke, gjennom Groruddalssatsingen, jobbet mye for å styrke foreningslivet i bydelen. At bydelen fungerer som en lokalsamfunnsutvikler er en metode som det ønskes å jobbe videre med, og Bydel Bjerke engasjerte derfor i 2011 Institutt for samfunnsforskning til å evaluere bydelens innsats og engasjement. Målet var å identifisere muligheter og utfordringer og teoretisere det arbeidet som er blitt gjort. Denne studien er ment som en forstudie som forhåpentligvis skal bli etterfulgt av en hovedstudie. En hovedstudie vil gå dypere og mer detaljert til verks og vil også kunne brukes komparativt. Dette er viktig for utviklingen av en metode. En slik studie vil være viktig for å systematisere, teoretisere og videreutvikle det arbeidet Bydel Bjerke gjør for å styrke den lokale frivillige aktivite-

ten. I 2012 har Bydel Bjerke søkt om midler til å gjennomføre denne hovedstudien. Dette er et arbeid som vil fortsette i 2013.

- Groruddalsmidler 2013: 0,625 mill. kr.
- Primært delmål: 4.3
- Sekundært delmål: 4.2, 4.4, 4.6

Tiltak: Styrket levekårsatsing – Bydel Grorud

Bydel Grorud vil i 2013 finansiere følgende to deltiltak med midler fra *Styrket levekårsatsing*.

Jobbsjansen

Jobbsjansen er et prosjekt som tar sikte på å gi ungdom mellom 17 og 25 år fra hele bydelen kompetansegivende arbeidstrening. Et overordnet mål for bydel Grorud, er at alle «drop-outs» og ledige ungdommer skal fanges opp av systemet og få oppfølging av veiledere i ungdomsteamet i forhold til videre aktiviteter som utdanning, jobb eller kurs. «Place and train»-metoden går ut på å få brukere raskest mulig i utplassering hos bedrift, for deretter å ha en tett oppfølging gjennom praksisperioden. Internasjonale studier viser at denne metodikken i mange tilfeller fungerer bedre enn den tradisjonelle tankegangen om «train and place», som går ut på at bruker først skal gå igjennom en periode med kursing eller andre tiltak for å forberede seg på å delta i arbeidslivet. Ungdomsteamet ved Bydel Grorud har hatt svært gode resultater når det gjelder å bruke praksisplass som metode for å skaffe brukerne ordinært arbeid.

Bydelen av hatt tett oppfølging av tolv ungdommer i løpet av høsten 2012, og de foreløpige resultatene er veldig lovende. De fleste av ungdommene har en mer avklart situasjon og er enten i jobb eller praksis.

I 2013 ønsker Bydel Grorud å fortsette satsingen med tett oppfølging av marginaliserte ungdommer. Prosjektet vil da gå over i en driftsfase, med mindre vekt på utprøving av metodikk, og mer fokus på spising av suksesskriterier. Prosjektet er organisatorisk lagt til bydelens NAV-kontor, enhet for sysselsetting, integrering og språk.

Frisklivssentral

Frisklivssentralen skal organiseres som et helhetlig helsetilbud i bydelen, med bydelsoverlegen som faglig ansvarlig. To årsverk skal knyttes til sentralen. Én har hovedfag i fysisk aktivitet og helse med erfaring blant annet fra STORK-prosjektet og MoRo-prosjektet og har gjennomført kurslederkurs i *Bra mat for bedre helse*. Den andre er fysioterapeut med videreutdanning innenfor depresjonsmestring (KID), lang erfaring med arbeid med etniske minoriteter og fra psykiatrien. Frisklivssentralen vil i tillegg knytte til seg minoritetsrådgivere for å bedre kommunikasjonen med enkelte grupper, tolketjeneste og barnepas-sere dersom det viser seg som et behov. Prosjektet finansieres dels av Bydel Grorud, dels av midler fra Programområde 4 og dels fra Helsedirektoratet. Fra 1. januar er det blitt bevilget midler fra Grorud bydelsutvalg til en fast stilling som folkehelsekoordinator. Stillingen er nå besatt og utgjør en av de to årsverkene beskrevet innledningsvis.

Målet med prosjektet er å tilby et forebyggende helsetilbud for innbyggere i Bydel Grorud for å forebygge livsstilssykdommer. For å oppnå dette må tjenestestedene og andre aktører i bydelen samhandle slik at målgruppen får et mer helhetlig forebyggende helsetilbud. Sentralen inngår samarbeid med fastlegene, Helsestasjonen, NAV, seksjon for psykisk helse, frivillighetssentralen, brukerorganisasjoner, frivillige lag og foreninger og andre aktuelle partnere.

- Groruddalsmidler 2013: 0,625 mill. kr.
- Primært delmål: 4.3 (Samarbeidsprosjektet), 4.4 (Frisklivssentral)
- Sekundært delmål: 4.2, 4.3 (Frisklivssentral)

Tiltak: Styrket levekårsatsing - Bydel Stovner **Forsterket skolehelsetjeneste på Rommen skole og kultursenter**

Bydel Stovner etablerte, som et pilotprosjekt i 2011, en forsterket psykologtjeneste ved Rommen barne-skole. Målet var å styrke skolehelsetjenestens faglige

tilbud, og øke tilgjengeligheten for lærere, elever og foresatte. Pilotprosjektet skulle utvikle gode tverrfaglige samarbeidsmodeller mellom skole og bydel med målsetningen om å bidra til styrket læringsmiljø, økt trivsel og bedret psykisk helse for elever, og slik sett bedre levekår for befolkningen. Styrkingen innebar en 50 prosent psykologstilling.

Psykologen har hatt samtaler/terapi med 24 elever. Langt de fleste av sakene er blitt henvist fra lærer, men elever har også selv kommet for å be om hjelp. I noen av sakene har det kun vært individuelle samtaler, mens i andre har familien vært involvert. I stort sett alle sakene har det vært et tett samarbeid med skolen/lærer og eventuelt andre involverte instanser. Aldersspennet har vært fra sju til 16 år, og antall timer har variert mellom en og 18, men gjennomsnittet har ligget på ca. seks, inkludert samarbeidsmøter og andre tiltak. Psykologen har videre deltatt i skolens ressursteam, utvidet ressursteam, og har hatt flere samtaler med lærere i forbindelse med elever og ulike problemstillinger.

Da tiltaket ble videreført for skoleåret 2012/13, ble det rettet mer mot arbeid mot skolen og lærerne, med temaer som mobbing, klasseledelse og skolemiljø som en naturlig utvidelse av arbeidsoppgavene. Det er satt i gang to prosjekter, på 2. og 6. trinn, med fokus på klassemiljø og hvordan det kan bedres. En evaluering av tiltaket ble gjennomført blant lærerne på slutten av skoleåret med gode resultater.

Videreføring av arbeidet - begrunnelse:
Ved å ha en psykolog med høy faglig kompetanse tilgjengelig på skolen, har det vært mulig å fange opp barn og unge på et tidlig stadium, der det har vært mistanke om psykiske vansker eller psykososiale problemstillinger. Tidlig intervensjon er viktig for å forebygge utvikling av psykiske helseplager. Tiltaket er lavterskel, og gjennom ufarlige tilnærminger er det med på å avstigmatisere oppfatninger rundt psykiske lidelser.

Bydelen ønsker å videreføre tiltaket med psykolog tilknyttet skolehelsetjenesten for skoleåret 2013/14, men ønsker samtidig å endre bruken av psykologres-

sursen i neste periode. Bydelen ønsker å øke tilstedeværelsen av psykolog på de øvrige skolene i bydelen og redusere noe på Rommen. Bydelen bruker i dag egne ressurser i arbeidet på de andre skolene, bortsett fra Stovner videregående skole, som ikke har dette tilbudet. Skolene har psykolog tilgjengelig en halv dag hver annen uke. Tiltaket er evaluert svært godt både fra helsesøstre og lærere, og det er ønsket større tilgjengelighet.

I en videreføring av prosjektet ønsker bydelen å dreie innsatsen til å omfatte ukentlig psykologtilbud på alle skolene, samt tilby det samme til Stovner videregående skole. Forslaget vil medføre en reduksjon av psykologens tilstedeværelse på Rommen skole, men skolen vil fremdeles ha psykolog tilgjengelig. Endringen vil etter bydelens vurdering gi en mer rettferdig fordeling av de samlede psykologressursene.

- Groruddalsmidler 2013: 0,625 mill. kr.
- Primært delmål: 4.4
- Sekundært delmål: 4.2

Tiltak: Folkehelseprosjekter

I 2007 ble det startet opp ett folkehelsetiltak i hver bydel som del av Groruddalssatsingen. Bydelen har videreført disse tiltakene ut 2012. Fra 2013 vil tiltakene få en ny innretning ved at bydelene tar et skritt videre når det gjelder implementering av det som allerede er utviklet samt videreutvikling av nye innsatser.

Bydel Alna

Bydel Alna vil gjennom sitt folkehelseprosjekt både satse på å innarbeide folkehelsearbeidet i bydelens organisasjon og styringsdokumenter, involvere og forankre arbeidet i bydelens ulike tjenester, utvikle samarbeidsfora internt i bydelen og med frivillig sektor, samt å opprettholde og videreutvikle ulike aktivitetstilbud. Målet er at folkehelseperspektivet innen utgangen av 2016 skal være innarbeidet i bydelens ordinære drift og vurderes som del av alle enhetenes årsplaner.

Bydelen legger vekt på at både arbeidet internt i bydelen og ut mot lokalbefolkningen i stor grad handler om å endre holdninger og tenkemåter. For ansatte i bydelens ulike tjenester handler det om å utfordre profesjonstenking og etablerte organisasjonskulturer. Når det gjelder befolkningen er det ofte snakk om å jobbe med kunnskap og holdninger som kan bidra til atferdsendringer. For å oppnå dette har bydelen erfart at det er viktig at relasjonen mellom den som mottar og den som leverer budskapet, er preget av tillit. Prosjektet vil gjøre det mulig å jobbe mer direkte opp mot både tjenestesteder og lokalbefolkning gjennom økte personalressurser.

Bydel Bjerke

Folkehelseprosjektet i Bydel Bjerke vil fra 2013 være todelt. Én del av prosjektet vil være en videreføring av aktivitetstilbudene for gravide og kvinner i barsel som ble etablert gjennom STORK-prosjektet fra 2007 til 2012. Det skal også utvikles et oppfølgingstilbud til gravide som har, eller står i fare for å utvikle, svangerskapsdiabetes.

Det andre delprosjektet, kalt *Friske familier*, tar sikte på å utvikle et aktivitets- og oppfølgings-tilbud til overvektige barn og deres familier. Skolehelsetjenesten i bydelen har i 2012 gjennomført en kartlegging av 3.- og 8.-klassinger som viste at på noen skoler er opptil en tredjedel av elevene overvektige. *Friske familier* skal være et tilbud som spesialisthelsetjenesten, helsesøster og fastlegene kan henvise barn og deres familier til.

Bydelene Grorud og Stovner

Bydelene Bjerke, Grorud og Stovner samarbeidet i perioden 2007-2012 om prosjektet *STORK Groruddalen*. Fra 2013 ønsker Grorud og Stovner å opprettholde et videre samarbeid rundt sine folkehelseprosjekter. I likhet med Bydel Bjerke vil deres prosjekt dels være en videreutvikling av STORK-prosjektet og dels være en utvikling av nye tilbud rettet mot barn og unge. Videreutviklingen av

"Ny sjanse" i Bydel Bjerke. Foto: Inge-Lise Pettersen.

STORK vil handle om både å opprettholde og videreutvikle aktivitets- og oppfølgingstilbudene som er etablert for gravide og barselkvinner og å systematisere rekrutteringsarbeidet knyttet til tilbudene.

Bydelene Grorud og Stovner vil samarbeide med utvalgte barnehager på henholdsvis Ammerud og Stovner/Fossum, områder der det som del av Groruddalssatsingen gjennomføres Områdeløft. Samarbeidet tar sikte på å nå ut til barn og deres familier både gjennom nye aktivitetstilbud og økt oppmerksomhet rundt kosthold.

- Groruddalsmidler 2013: 4,859 mill. kr.
- Primært delmål: 4.4
- Sekundært delmål: 4.3

4.3 Ungdomstilbud og frivillighet

Delmål

Delmål 4.5: Ungdomstilbudene i Groruddalen skal utvikles som attraktive og inkluderende møteplasser. Ungdom skal kunne delta i positive aktiviteter og gis mulighet for voksenkontakt.

Delmål 4.6: Opprettholde og utvikle et variert og inkluderende kultur- og foreningsliv med bred deltakelse fra alle befolkningsgrupper i Groruddalen. Frivilligheten skal gis gode rammer og utviklingsmuligheter.

Strategi

Strategien for å nå delmål 4.5 var de første fem årene av satsingen å la de fire bydelene i Groruddalen utvikle hvert sitt ungdomstilbud, de såkalte ungdomsfyrtårnene. Etter denne etableringsfasen er tilbudene videreført i hovedsak over bydelenes ordinære budsjetter uten støtte fra Groruddalssatsingen. Den videre satsingen på ungdomsaktiviteter dekkes nå gjennom tilskudd til frivillige lag og foreninger og områdeløftarbeidet innenfor Programområde 3.

For å nå delmål 4.6 jobber bydelene innenfor en todelt strategi. På den ene siden fungerer bydelene som en tilrettelegger og fødselshjelp i forbindelse med opprettelse av nye organisasjoner. Bydelene kan bidra med generell rådgivning, de kan tilby lokaler og de kan gi opplæring i hvordan man driver frivillige organisasjoner. Det gis også støtte til aktiviteter og arrangementer i regi av lokale lag og foreninger. For det andre jobber bydelene også for å legge opp til samarbeid på tvers av de ulike organisasjonene gjennom fellesarrangementer, felles lokaler og lignende. På denne måten vil lag og organisasjoner, som i utgangspunktet retter seg mot bestemte grupper ut fra for eksempel alder, interesser eller kulturbakgrunn, innta en mer utadrettet rolle i lokalmiljøene, og samarbeidet vil kunne fremme kontakt på tvers av ulike skillelinjer.

Innenfor dette arbeidet er frivillighetsmidlene som kommer gjennom Programområde 4, et viktig virkemiddel. I tillegg vil mye av arbeidet i forbindelse med Områdeløft under Programområde 3 også bidra inn mot dette delmålet.

Tiltak: Midler til frivillighet og lokalt engasjement (kommunale midler)

Midlene skal gi bydelene muligheter til å jobbe målrettet og strategisk for å utvikle sin rolle som tilrettelegger og samarbeidspartner overfor frivillig sektor. Det forventes at hvert samarbeidsprosjekt som gis støtte, skal ha en klar begrunnelse for hvordan prosjektet skal bidra til å bygge opp under delmålet. Ved siden av å jobbe direkte for å styrke lokal frivillig aktivitet skal midlene gi bydelene mulighet til å prøve ut nye metoder og virkemidler samt å utbygge sine kontaktnett opp mot ulike lokale aktører.

- Groruddalsmidler 2013: 4 mill. kr.
- Primært delmål: 4.6
- Sekundært delmål: 4.5

Tiltak: Midler til organisasjoner og frivillig virksomhet (statlige midler)

De statlige frivillighetsmidlene går til tiltak som fremmer frivillig virksomhet og arrangementer på tvers av etnisk og nasjonal opprinnelse. Midlene kan også tildeles lokale lag og foreninger for å styrke organiseringen av innvandrere lokalt, øke innvandreres tilgang til flere sosiale nettverk eller bidra til at innvandrere fremmer interesser overfor lokale myndigheter.

- Groruddalsmidler 2013: 1,8 mill. kr.
- Primært delmål: 4.6
- Sekundært delmål: 4.5

Stovner videregående skole er med i tiltaket "Flerårig skoleutviklingsprosjekt". Foto: Utdanningsetaten.

DEL 3

FORDELING AV MIDLER FOR 2013

1. PRIORITERINGER

Tabellen nedenfor viser hvilke tiltak som vil prioriteres i 2013 innenfor rammen av tildelte ekstraordinære statlige og kommunale bevilgninger til Programområde 4 på henholdsvis 57,431 og 18,5 mill. kr.

TILTAK	OPP-STARTSÅR	ANSVAR	HVOR (BYDEL)	AKTUELLE DELMÅL	STATLIGE MIDLER I MILL. KR.	KOMMUNALE MIDLER I MILL. KR.
Gratis kjernetid	2007 ¹⁷	Bydelene	Alle	4.1	40,772	-
Norskoffensiv i Groruddalen	2008	UDE	Alle	4.3	-	1,5
Folkehelseprosjekter	2007	Bydelene	Alle	4.4	4,859	-
Midler til frivillighet og lokalt engasjement	2007 ¹⁸	Bydelene	Alle	4.6	-	4
Midler til organisasjoner og frivillig virksomhet	2007 ¹⁹	Bydelene	Alle	4.6	1,8	-
Styrket levekårssatsing	2011	Bydelene	Alle	4.3,4.4	-	2,5
Obligatorisk forlenget skoledag	2011	UDE	Alle	4.2	-	10,5
Flerårig skoleutviklings-program i utsatte områder	2012	UDE	Alle	4.2	10 ²⁰	-
SUM					57,431	18,5

FOTNOTER

17. Bydel Stovner mottok midler allerede fra 2006 forut for oppstarten av Groruddalssatsingen.
18. Midlene var frem til 2010 delt opp i mer spesifiserte tildelinger til henholdsvis idrettsprosjekt, kulturtiltak og Frie midler til frivillig aktivitet.
19. Midlene var frem til 2010 slått sammen med kommunale frivillighetsmidler under navnet Frie midler.
20. Tildelingen gjelder både Groruddalen og Søndre Nordstrand.

2. ANDRE INNSATSER RETTET MOT GRORUDDALEN

2.1 Kommunal innsats

Tiltakene som iverksettes gjennom Groruddalssatsingen, kommer ved siden av alt som gjennomføres i de fire bydelene over ordinære budsjetter. De ordinære driftsbudsjettene vil for de fire bydelene samlet ligge på omkring 4,1 mrd. kr. i 2012. I tillegg kommer all ordinær aktivitet på skolene i Groruddalen.

På grunn av de særlige utfordringene som skolene i Groruddalen står overfor, styrker Utdanningsetaten disse skolene gjennom flere tiltak finansiert over etasens ordinære budsjetter:

Teach First Norway er et spesialdesignet to-årig ledelsesutviklingsprogram for nyutdannede med mastergrad eller PhD innen realfag. Kandidatene underviser i to år og får kompetanseheving gjennom Teach First England, Statoil og Universitetet i Oslo (Praktisk Pedagogisk Utdanning). Målet er at kandidatene forblir i skolen som lærere eller ledere.

Et annet rekrutteringstiltak er høyere lønn til særlig dyktige lærere og ledere ved nyansettelser, og for å beholde dyktige medarbeidere.

Forsterket innsats på skoler med høy andel minoritetselever er en kommunal satsing som er lagt inn i Utdanningsetatens rammer for økonomiplanperioden 2012-2015, med 10 mill. årlig. Innsatsen gjelder flere skoler enn de som ligger i Groruddalen, og ble igangsatt ved skolestart 2011. Tiltakene omfatter blant annet forlenget skoledag og styrket skole-hjem-samarbeid.

Tidlig Innsats Early Years (TIEY) ble igangsatt som en del av Groruddalssatsingen, men driftes nå innenfor ordinære rammer. TIEY er et opplæringsprogram for 1.-4. trinn som består av fire fokusområder: strukturert klasseromsprogram, støtteprogram, foreldreinvolvering og kompetanseutvikling. Så godt som alle skoler med barnetrinn i Groruddalen benytter TIEY. Innsatsen overfor TIEY-skolene er systematisk veiledning for å sikre at Kvalitetsstandarden for TIEY følges.

Fagtekst i fokus (FaIF) er en videreføring for mellomtrinnet av TIEY. Programmet ivaretar tilpasset

opplæring, de fem grunnleggende ferdighetene og veiledning av den enkelte elev i lese- og skriveopplæringen av fagtekster.

2.2 Statlig innsats

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) bevilger midler til ungdoms- og fattigdomstiltak i Groruddalen gjennom tilskuddsordningen *Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn*. Tilskuddsordningen omfatter 23 større byer (og åtte prioriterte bydeler i Oslo). Den er i 2013 på om lag 64 mill. kroner, og tiltak i Groruddalen vil bli særlig prioritert. Ordningen er todelt, den har en særlig satsing rettet mot utsatte barne- og ungdomsgrupper og miljøer i alderen 10-20 år og en særlig satsing rettet mot barn, unge og familier som er berørt av fattigdomsproblemer. Tiltakene skal ta sikte på å utvikle arbeidsformer og metoder som bidrar til åpne og inkluderende sosiale arenaer for målgruppen. Tilskuddsordningen vil fra 2013 bli forvaltet av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

Kunnskapsdepartementet startet i 2010 satsingen *Ny giv* for å øke gjennomføringen i videregående opplæring. Oslo kommune deltar sammen med fylkeskommunene i et omfattende treårig prosjekt fra 2011. *Forsterket, intensivert opplæring 10. trinn* utgjør Oslos deltakelse i et av de mest omfattende tiltakene i satsingen, kalt *Overgangsprosjektet*. Underveisevaluering av satsingen viser at intensivopplæringen i *Ny giv* fungerer etter hensikten. Mye tyder på at det er de aller svakest presterende elevene som har hatt størst utbytte av tiltaket. Ni av ti lærere som deltok på kompetanseheving i regi av *Ny giv*, er fornøyde. Tre av fire elever som har deltatt, synes det de lærer er interessant og nyttig. Elevene opplever at lærerne har større tro på dem og at det blir stilt høyere krav til dem enn i den ordinære undervisningen.

Ordningen med minoritetsrådgivere ved videregående skoler og en ungdomsskole i Groruddalen videreføres i tråd med ny handlingsplan mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2013-2016).

Mentorprogrammet Nattergalen innebærer at studenter ved barnevern- og sosialfagsutdanningene ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) er mentorer for elever med minoritetsbakgrunn i alderen 8-12 år. Tiltaket er evaluert som meget vellykket av NOVA. Ordningen er derfor lagt i drift og oppfølgingen flyttet fra BLD til Barne-, ungdoms og familiedirektoratet. 16 mentorer og barn var med fra en grunnskole i Groruddalen i skoleåret 2011/12. I skoleåret 2012/13 er det 20 mentorer og barn som deltar. HiOA har ambisjoner om å nå flere studenter og barn på lengre sikt, og ønsker samarbeid med flere aktører for å kunne utvide tiltaket etter en kommunal/statlig samarbeidsmodell fra Malmö. Det er produsert en film som viser hvordan studenter og barn møtes gjennom Nattergalen.

I 2013 innføres en ny, fast tilskuddsordning med utviklingsmidler til kommunene for å styrke deres arbeid med opplæring i norsk og samfunnskunnskap og introduksjonsprogram. Målet er å øke kvaliteten og bedre resultatene i kommunenes integreringsarbeid. Det er satt av 32 millioner kroner til tilskuddsordningen over BLDs budsjett. Formålet med tilskuddsordningen er å utvikle og å dokumentere metoder som øker kvaliteten og bedrer gjennomføringen og resultatoppgåelsen i kommunenes integreringsarbeid.

Forsøksordningen *Ny sjanse* vil inngå i et nytt tiltak kalt *Jobbsjansen* fra sommeren 2013. I statsbudsjett for 2013 er det avsatt 57 millioner kroner på BLDs budsjett til disse tiltakene. En nærmere spesifisering av målgruppen for *Jobbsjansen*, samt hvilke kommuner som kan søke om midler, vil komme i eget rundskriv i februar 2013 med egen søknadsfrist. Selv om det er flere kommuner som vil være berettiget til å få innvilget disse midlene, vil en relativt stor andel av midlene komme Oslo kommune og særlig bydelene i Groruddalen til nytte.

I forbindelse med etatens engasjement i Groruddalssatsingen har NAV Oslo i samarbeid med NAV-kontorene i Groruddalen vedtatt å opprette en markedsgruppe bestående av tre personer.

Markedsgruppen skal arbeide operativt sammen med NAV-kontorene med tiltak som skal bidra til å øke selselsettingen i bydelene i Groruddalen. Målsetningen med arbeidet vil blant annet være å etablere tett kontakt med arbeidsgivere i Groruddalen for samhandling om tiltaksplasser og rekruttering.

IMDi har inngått forpliktende samarbeidsavtaler med alle bydelene i Groruddalen. Avtalene løper parallelt med satsingsperioden, dvs. til 2016. Målet med disse avtalene er bl.a. å dyktiggjøre disse bydelene i å utvikle og gjennomføre et godt og helhetlig integrerings- og mangfoldsarbeid. Partnerskapssamarbeidet mellom IMDi og bydelene i Groruddalen vil bidra til å styrke statlig innsats i disse områdene.

Kulturdepartementet gir statstilskudd til 30 frivillighetssentraler i Oslo. Det er slike sentraler i alle bydelene i Groruddalen.

Teach first. Foto: Harald Pettersen/Statoil.

Mandat for Programgruppe 4

Mandatet er vedtatt av Samarbeidsutvalget for Groruddalen 22. juni 2006.

Innledning

Innenfor samarbeidet mellom staten og Oslo kommune om å bedre miljø- og levestandardene i Groruddalen besluttet politisk møte 9. januar 2006 å etablere et felles statlig-kommunalt program knyttet til sosiale forhold og levekår i Groruddalen. Programmet skal utarbeides i samarbeid mellom statlige og kommunale instanser. Mandat for og organisering av arbeidet godkjennes av Samarbeidsutvalget for Groruddalen og Politisk møte.

Formål med arbeidet for programområde 4

Hensikten med arbeidet er å utvikle og gjennomføre et handlingsprogram for oppvekst, utdanning, levekår, kulturaktiviteter og inkludering i Groruddalen. Programmet skal ta utgangspunkt i eksisterende kvaliteter, og skal ha fokus på egenaktiviteter og befolkningens egne ressurser. Programmet skal bidra til at disse kvalitetene og ressursene styrkes og utnyttes slik at bydelene blir godt rustet til å møte nye behov og utfordringer knyttet til et mangfold av ulike befolkningsgrupper.

Tiltakene i programmet skal ordnes innenfor fire hovedtema:

1. Oppvekst og utdanning. Programmet skal målrette tiltak for barn og unge innen områdene forebyggende helsearbeid, barnehage, skole og fritid. Det samlede oppvekst- og skoletilbudet skal være attraktivt for alle, og bidra til at områdene i Groruddalen får en balansert utvikling av befolkningens levekår. Målsettingen på kort og lengre sikt er å gi barn og unge oppvekstvilkår og en god skolegang som bidrar til at de fullfører videregående opplæring i skole eller lærebedrift.
2. Arbeid. Programmet skal utvikle tiltak som bidrar til å gjøre flere i stand til å forsørge seg selv og sin familie ved å lette inngangen til arbeidslivet. Tiltakene vil kunne settes inn på flere områder som språk, kvalifisering, rekruttering, informasjonsarbeid og folkehelse. Erfaringer og metoder fra Introduksjonsprogrammet for nyankomne innvandrere og statlig og kommunalt sysselsettingsarbeid skal formidles og benyttes.
3. Dialog og deltakelse. For å sikre økt inkludering må programmet støtte egenaktiviteter og beboernes bruk av egne ressurser i å utvikle og styrke arenaer som gir alle grupper mulighet til sosial deltakelse. Det skal legges til rette for økt kontakt og samarbeid mellom ulike grupper. Dette vil i stor grad kunne skje gjennom det lokale forenings- og

Det vil gjøre barn og unge godt rustet som voksne til å klare seg selv i arbeid og egen hverdag. Språkopplæring vil stå sentralt i barnehage og skole. Viktige tiltak i skolen vil bl.a. være å styrke arbeidet med å sikre nødvendige grunnleggende ferdigheter og kunnskaper i norsk. Det fastsettes resultatmål som kan vise utviklingen. Barnehagetilbudet må sikre alle barn tilbud om plass i barnehage med språkopplæring før skolestart. Det arbeides for et gratis korttidstilbud.

Det vil være aktuelt å øke kompetansen blant ansatte i disse sektorene med hensyn til språktiltak og flerkulturell pedagogikk. Samarbeid og mobilerings av foreldrene vektlegges med særlig fokus på å øke innvandrerforeldres deltakelse. Det legges vekt på nært samarbeid mellom bydelene, skoler, borettslag, frivillige lag og organisasjoner om felles tiltak som kan styrke nærmiljøet og gi trygge forhold i barnehage, skole og bomiljø.

kulturlivet. Bydelene bør ha en tilrettelegger- og pådriverrolle i forhold til forenings- og kulturlivet i nær kontakt med brukerne, og legge til rette for gode nettverk med bl.a. innvandrerorganisasjoner og -miljøer. I tillegg vil tiltak rettet mot deltakelse og samhandling i bomiljøene være viktige. Her vil man ha særlig fokus på samarbeid med Programområde 3. Boligbyggelagene (OBOS og USBL) og styrene i borettslagene vil være viktige i denne sammenheng.

4. Kulturaktiviteter. Et styrket tilbud av kulturaktiviteter vil kunne gi et rikere oppvekst-, arbeids- og bomiljø, bidra til integrering og forbedre dalens omdømme.

Programgruppens sammensetning

Programgruppe 4 skal bestå av representanter for Oslo kommune v/Byrådsavdeling for barn og utdanning (BOU), Byrådsavdeling for velferd og sosiale tjenester (VST), Byrådsavdeling for næring og kultur (NOK), Kultur- og idrettsetaten (KIE), Utdanningsetaten (UDE), bydelene Alna, Bjerke, Grorud og Stovner og Plankontoret for Groruddalen (PKG). Staten representeres ved Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi). Andre statlige og kommunale aktører kan delta og velger selv sin representasjon i programgruppen. Representanter for ulike grupper av befolkningen i Groruddalen kan trekkes inn etter behov.

Programgruppen kan etter behov nedsette arbeidsgrupper og utvikle opplegg for samarbeid med bydelene, organisasjoner og næringslivet.

Arbeidet i programgruppe 4 ledes av en felles representant for de fire bydelene.

Programgruppens rolle og ansvar

- utarbeide handlingsprogram med resultatmål og sikre oppfølging og årlig revisjon av programmet
- utarbeide forslag til budsjett som kan legges til grunn i de årlige budsjettprosesser
- rapportere om planer, gjennomførte tiltak og resultater til Politisk møte via Samarbeidsutvalget for Groruddalen
- være pådriver og tilrettelegger for en målrettet utvikling og gjennomføring av prioriterte tiltak
- sikre koordinering innenfor programområdet og etablere samarbeidsarenaer med andre programområder
- utvikle samarbeidsformer og avklare rollefordeling innad i programgruppa
- være pådriver og tilrettelegger for medvirkningsprosesser hvor beboere, organisasjoner og næringsliv trekkes aktivt inn i utviklingsarbeidet

Bydelene vil ha en sentral rolle i forhold til både planlegging og gjennomføring av tiltak. Ansvar for gjennomføring av tiltak i skolen vil ligge hos UDE, men det forutsettes en styrking av samarbeid mellom bydel og skole for å koordinere arbeidet på overlappende arbeidsområder. Bydelen vil også ha en viktig rolle i forhold til innsatsene rettet mot foreningslivet og vil bl.a. gjennom dette arbeidet ha et ansvar for å engasjere og involvere befolkningen i planlegging og gjennomføring av tiltak.

IMDi skal delta aktivt i planlegging og oppfølging av Programgruppe 4, særlig i de satsingene som omhandler integrering og inkludering. IMDi skal bidra med kunnskapsutvikling og formidling samt å få iverksatt tiltak i samarbeid med bydelene. IMDi er tildelt en koordinerende rolle for å initiere kontakt med andre statlige organer innenfor Programgruppe 4. Øvrige statlige organer vurderer selv sin egen deltakelse og representasjon i arbeidet. IMDi skal sikre et tett samarbeid med Husbanken i forhold til Programgruppe 3.

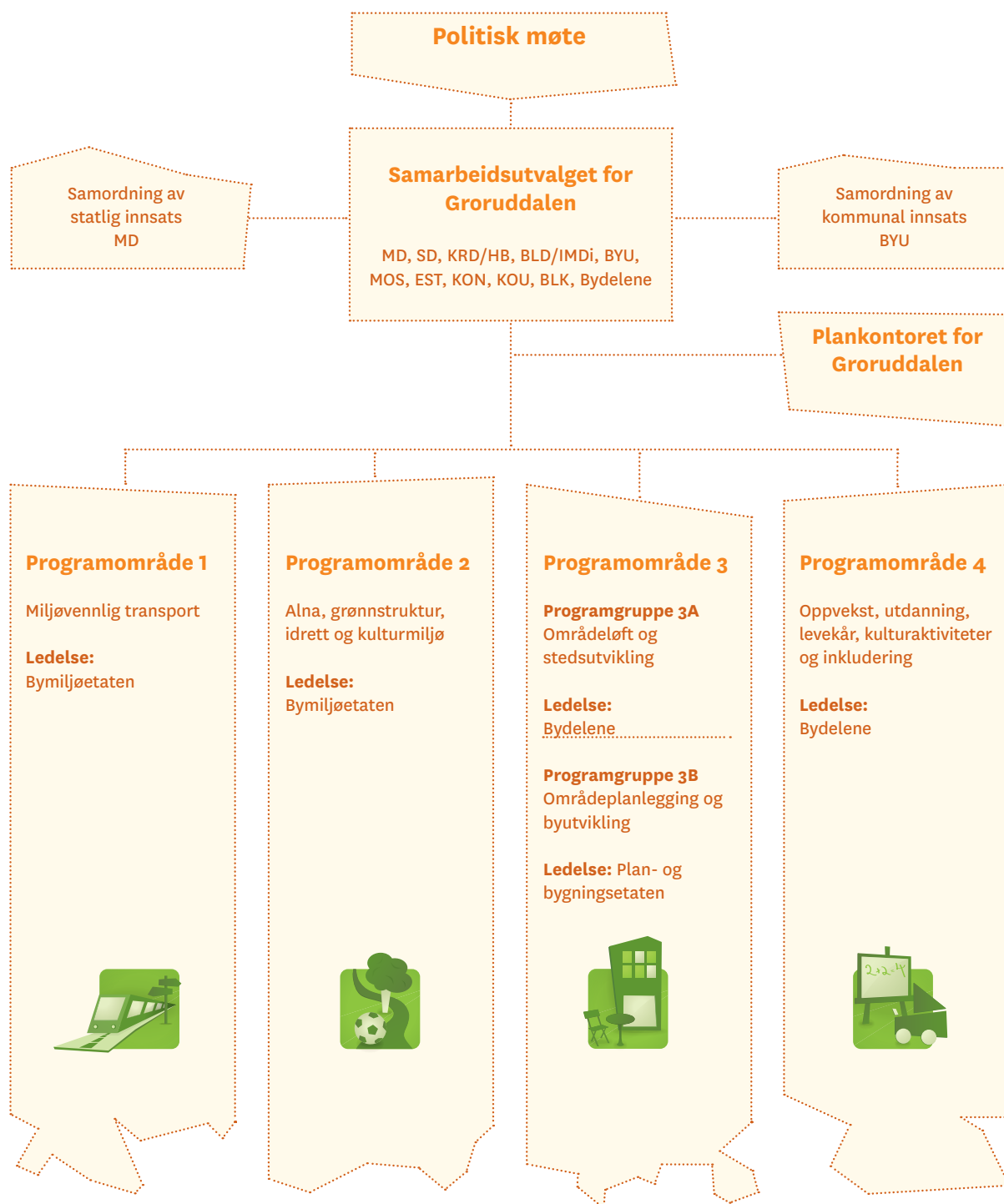
Finansiering og tidsperspektiv

Tiltak og pilotprosjekter skal finansieres av stat og kommune - hver for seg eller i felleskap - gjennom Oslo kommunes årlige budsjetter, øremerkede statlige midler til programområdet og ved prioritering av statlige midler for å sikre målrettet bruk av eksisterende tiltak og ordninger.

Tidsperspektiv for programmet settes i første omgang for perioden 2007-2010.

Organisering av Groruddalssatsingen

Intensjonsavtale mellom staten og Oslo kommune om Groruddalen

Intensjon og mål

Det er bred politisk enighet om at det trengs et felles løft for å bedre miljø- og levetilkendene i Groruddalen. Regjeringen og Oslo kommune ønsker en omforent innsats for å løse utfordringene. Regjeringen og byrådet har intensjoner om et langsiktig samarbeid om Groruddalen for 10-årsperioden 2007-2016.

Hovedmålet er en bærekraftig byutvikling, synlig miljøopprustning, bedre livskvalitet og samlet sett bedre levekår i Groruddalen. Det utvikles et lokalt og inkluderende samarbeid med beboere, organisasjoner, borettslag, næringsliv, bydeler og offentlige institusjoner. Groruddalens identitet og stolthet skal styrkes.

Bakgrunn

Oslo kommune opprettet i januar 2001 et eget kontor for Groruddalen. Et bredt planarbeid for Groruddalen startet. Bystyret vedtok 21. juni 2006 "Helhetlig utviklingsplan for Groruddalen. Strategier for et bedre miljø mot 2030". Samarbeidet mellom staten og kommunen ble innledet i 2003 med Miljøsone Groruddalen. Soria Moria-erklæringen av 13. oktober 2005 sier at "Regjeringen vil gjennomføre tiltak for områder i storbyene som har særlige utfordringer, slik som Groruddalen i Oslo." Regjeringen og byrådet ble 9. januar 2006 enige om en felles satsing organisert i fire programområder.

Ansvar og organisering av samarbeidet

Oslo kommune har ansvaret for den helhetlige utviklingen i Groruddalen. Byrådsavdeling for byutvikling koordinerer arbeidet i kommunen og samarbeidet med staten. Miljøvern-departementet koordinerer statens innsats. Regjeringen vil styrke innsatsen i Groruddalen ut fra sitt ansvar for den nasjonale infrastrukturen, statlige eiendommer og virksomheter som er lokalisert der og ut fra et overordnet ansvar.

Regjeringen vil konsentrere den omforente innsatsen med Oslo kommune til fire program-områder for å forbedre miljø og levekår (ansvarlig departement og byrådsavdeling angitt i parentes):

1. Miljøvennlig transport i Groruddalen (Samferdselsdepartementet og Byrådsavdeling for miljø og samferdsel)
2. Alna, grønnstruktur, idrett og kulturmiljø (Miljøverndepartementet og Byrådsavdeling for miljø og samferdsel)
3. Bolig-, by- og stedsutvikling (Kommunal- og regionaldepartementet og Byråds-avdeling for byutvikling)
4. Oppvekst, utdanning, levekår, kulturaktiviteter og inkludering (Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Byrådsavdeling for velferd og sosiale tjenester).

I program 4 deltar flere departementer og byrådsavdelinger, i tillegg til Arbeids- og inkluderingsdepartementet i første rekke Barne- og likestillingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Kultur- og kirkedepartementet og Kunnskapsdepartementet. Byrådsavdeling for næring og kultur deltar i program 2 og 4. Byrådsavdeling for barn og utdanning deltar i program 4. Programmenes varighet kan være forskjellig. Lengden for program 3 "Bolig-, by- og stedsutvikling" er foreløpig satt til 2006-2010.

Samarbeidet mellom stat og kommune skal ledes gjennom årlige *Politiske møter* mellom miljøvernministeren og byrådslederen samt berørte statsråder og byråder. Det årlige Politiske møtet gir mål og retning for arbeidet, drøfter helheten og de økonomiske rammer for samarbeidet. Det administrativt sammensatte *Samarbeidsutvalget for Groruddalen* koordinerer samarbeidet og forbereder de politiske møtene. Utvalget skal ivareta helhet og samspill mellom programmene, rapportere til Politisk møte, sørge for evaluering og formidling av erfaringer. Regjeringen og byrådet er enige om å legge stor vekt på å bygge ut det lokale samarbeidet med bydeler og offentlige institusjoner, beboere, organisasjoner, borettslag og næringslivet.

Programgrupper for de respektive programmene, med deltakere fra bydeler, kommunale og statlige etater og boligsamvirket (program 3), utarbeider egne handlingsprogram med konkrete tiltak, som godkjennes politisk. Programgruppene skal søke å utvikle samarbeid og samfinansiering med borettslag, næringslivet og lokale interesser om større tiltak. Det tilstrebes en områderettet arbeidsform, der stedsutvikling, planlegging og gjennomføring av tiltak ses i sammenheng innenfor geografiske områder. Programgruppene skal rullere sine handlingsprogram årlig og rapportere til Samarbeidsutvalget og Politisk møte.

Finansiering

Stat og kommune har intensjoner om et styrket samarbeid i inntil 10 år og skal samfinansiere innsatsen. De økonomiske rammene avklares i de årlige budsjettprosessene i stat og kommune. De statlige og kommunale midlene fordeles til tiltak i de fire programmene i Groruddalssatsingen etter at de økonomiske rammene er avklart. Det stilles ikke krav om like store statlige og kommunale andeler i det enkelte programområde eller tiltak.

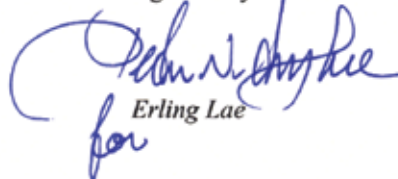
I 2007 har begge partene avsatt 50 mill. kroner som ekstramidler. De kommunale ekstramidlene fordeles til de fire programmene av byrådet. Statens ekstramidler består av 7 mill. kroner på Miljøverndepartementets budsjett og 43 mill. kroner på Kommunal- og regionaldepartementets budsjett. I tillegg er Groruddalen prioritert i de kommunale etatenes ordinære budsjetter og i de statlige Handlingsprogrammene 2006-2009 innenfor Nasjonal transportplan og i Handlingsplan for integrering og inkludering hvor om lag 20 mill. kroner skal brukes i Groruddalen.

Oslo, 11. januar 2007

På vegne av regjeringen

Helen Bjørnøy

På vegne av byrådet

Erling Lae
for

notater

Oslo Kommune
Byrådsavdeling for byutvikling
Plankontoret for Groruddalen
Rådhuset, 0037 Oslo
e-post: postmottak.pkg@radhuset.oslo.kommune.no
www.oslo.kommune.no/groruddalen
www.facebook.com/groruddalssatsingen

Design: Kord
Trykk: Print House (klimakompensert papir).

Groruddalssatsingen

